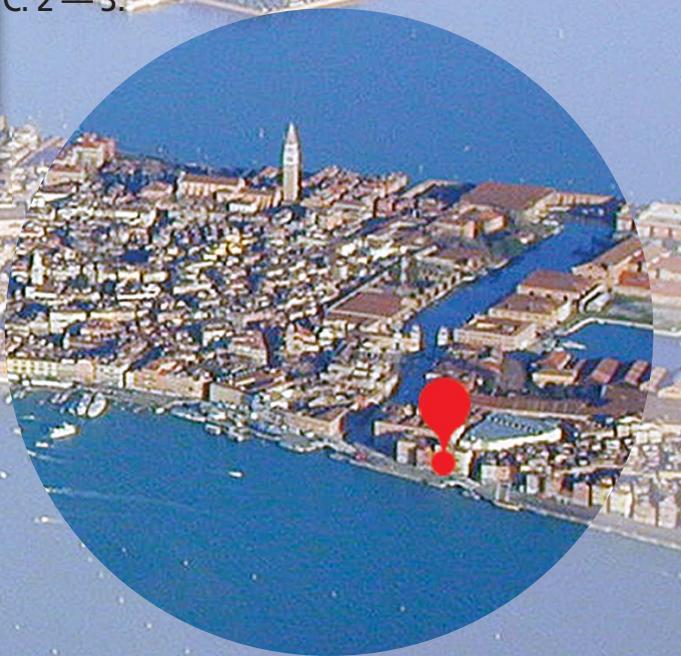

Кастэла, 2146 — такім стане адрас Нацыянальнага павільёна Беларусі на Венецыянскім біенале. Праект "Архіў сведкі вайны", што прадставіць нашу краіну на форуме сучаснага мастацтва, размесціцца ў будынку на перакрыжаванні турыстычных маршрутаў. Гэта набярэжная Венецыі, зона шпацыру. Камандзе Біенале пашчасціла атрымаць лакацыю, якая знаходзіцца на траекторыі пераходу ад Арсенала да Садоў Джардзіні — асноўных пляцовак Біенале.

С. 2 — 3.

Вызначаны месца і "начынне" Нацыянальнага павільёна Беларусі на Венецыянскім біенале

WWW на Кастэла, 2146

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце "Белпошты" (пункт "Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі").

Форум

Навошта, кажаце, яны патрэбны?

Каментарый на "каменты": бібліятэкары — пра выказванні з Сеціва на адрас іх прафесіі

Нядаўна на адным з беларускіх інтэрнэт-парталаў з'явіўся невялікі матэрыял з нагоды прамой лініі, што правёў міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў. Дакладней кажучы, гэта нават не матэрыял, а перадрукоўка адказаў кіраўніка ведамства на два пытанні, якія былі яму зададзены пад час тэлефоннай гутаркі. Адно пытанне датычылася аplatы працы бібліятэкараў, а другое — ужывання беларускай мовы на шыльдах і прыпынках у Магілёўскай вобласці.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Сам артыкул — досыць звычайны, цалкам інфармацыйны, бо, на жаль, звычайнай стала тэма заробку работніка культуры "як у прыбіральшчыцы". Гэткага кшталту параўнанне скарысталі рэспандэнты міністра. А вось каментарый, што з'явіліся пад тым допісам пасля публікацыі, падаліся многім карыстальнікам Сеціва, найперш датычных да сфер культуры і іншых сацыяльных галін краіны, які журналістам "К", вельмі... незвычайнымі. І, прызнацца, нечаканымі.

Дакладней кажучы, у шэрагу выпадкаў яны, тыя водгукі, былі некампетэнтнымі і нават абразлівымі для бібліятэкараў Беларусі.

Прывяду толькі некалькі прыкладаў у перакладзе на беларускую мову, выбіраючы з гэтых каментарыяў найбольш, так бы мовіць, "паважныя", бо "зусім паважныя" і перанабіраць па-беларуску не хочацца: "Мылі б падлогу — атрымлівалі б у два разы больш"; "З развіццём Інтэрнэту бібліятэкі асабліва і не патрэбны"; "Калі ёсць электронныя кнігі, навошта ўвогуле патрэбны бібліятэкі?"; "На жаль, у бібліятэках няма будучыні, а прыбіральшчыцы будуць патрэбны заўсёды"; "Таму што бібліятэкары ў асноўным палову дня нічога не робяць"; "Прыбіральшчыцы — працуюць, а супрацоўнікі бібліятэкі — праседжваюць штаны"...

Натуральна, былі і іншыя водгукі, дзе чытачы абаранялі бібліятэкараў, казалі пра іхнюю цяжкую працу, пра малую аплату ў бібліятэчных установах, пра тое, што сёння ў беларускіх

"кніжніцах" не толькі можна пачытаць кнігі, але і замовіць шэраг дадатковых паслуг... Але гэтыя праўдзівыя словы пра нялёгкую будзённую працу айчынных бібліятэкараў літаральна губляліся ў вэрхале адмоўных ды іранічных допісаў, якія з'явіліся пад згаданым мною артыкулам...

Што ж, думаецца, варта даць слова і самім бібліятэкарам — тым, хто займаецца гэтай паўсядзённай працай ды, як думаюць некаторыя, адно толькі "праседжвае штаны"... Слова — бібліятэкарам, якія, так бы мовіць, каментуюць каментарый...

Алена ДАЛГАПОЛАВА, старшыня Савета Беларускай бібліятэчнай асацыяцыі:

— Уважліва прачытала водгукі на артыкул. Скажаць, што яны мяне здзівілі, не магу. На адрас бібліятэкі і бібліятэкараў апошнім часам, на жаль, гаворыцца вельмі мала добрага. Больш за тое: усё часцей гучыць ідэя знішчыць бібліятэку як сацыяльны

інстытут проста на той падставе, што ёсць Інтэрнэт. На канструктыўную крытыку ды прапановы чытачоў (а іх толькі ў публічных бібліятэках, не лічачы ўніверсітэцкія і навуковыя, больш за 3,6 мільёна) трэба адгукацца абавязкова: весці дыялог, шукаць новыя формы работы і гэтак далей.

Але ў дадзеным выпадку сітуацыя іншая. Справа ў тым, што ў грамадстве заўсёды існавала і будзе існаваць, скажам так, маргінальная частка насельніцтва, якая адмаўляе любыя культурныя каштоўнасці. Для такіх людзей цалкам нармальна бравіраваць: "Я не хаджу ў бібліятэкі, музеі, тэатры, не наведваю канцэрты класічнай музыкі"... Не думаю, што існуюць нейкія аргументы і довады, здольныя пераканаць людзей з падобнай жыццёвай пазіцыяй. Адзінае, што хацелася б параіць удзельнікам форуму, якія з такой агрэсіўнай настойлівасцю рэкамендавалі бібліятэкарам перакваліфікавацца ў прыбіральшчыцы — паглядзець маналог сатыры-

ка Анатоля Трушкіна "Бібліятэка". Можна, што-небудзь зразумеюць. Раіць чытаць Рэя Брэдберы не рашуся: для іх гэта занадта складана...

Юрый МАКСІМЕНКА, навуковы сакратар Гомельскай абласной універсальнай бібліятэкі імя У.І. Леніна:

— Прачытаў каментарый нейкага **fidy i K**, які лічаць, што бібліятэкі паміраюць, а бібліятэкары — лайдакі: "Дык прыбіральшчыцы хоць працуюць, у адрозненне ад вас. Таксама думаю, што 2,6 мільёна для вас занадта шмат"...

У мяне ў адказ на гэтыя выказванні адразу ж паўстала пытанне: спадарства, ці даўно вы былі ў сучаснай бібліятэцы, ці ведаеце вы, што яна з сябе ўяўляе?..

Працяг абмеркавання — на старонках 2 — 3.

Зазірнуць у заўтра...

Якім я бачу Год культуры — 2016-ы? Перш за ўсё трэба вызначыць, што ёсць культура ў дадзеным кантэксце. Мабыць, культура — жыццё, тое, што павінна даваць сілы, тое, што робіць чалавека Чалавекам. Пагадзіцеся, культура — гэта сваясаблівая ідэалогія, якая апярэджвае нават іншыя сферы. І без яе цывілізаванай дзяржаве існаваць цяжка. Ці ж не аксіёма?..

Барыс КРЭПАК

Год культуры — гэта, найперш, як я разумею, прыцягненне ўвагі грамадства да яе развіцця. І такі Год мог бы стаць прыярытэтным пры фарміраванні бюджэту на наступны год і па прыцягненні сродкаў дабрачынцаў ды мецэнатаў для ажыццяўлення канкрэтных праектаў у галіне, напрыклад, мне блізкай па прафесіі, выяўленчай творчасці. Я хацеў бы, каб Год культуры стаў ключом да стварэння ў беларускім грамадстве новага стаўлення да мастацтва і да ўсіх, хто служыць апошняму верай ды прадавай. Нам трэба пражыць гэты Год так, каб людзі прызвалі стратэгічную каштоўнасць выяўленчай культуры для ўмацавання аўтарытэту Беларусі ва ўсім свеце, зберагаючы і захоўваючы яе чалавечы капітал ды павышаючы канкурэнтаздольнасць нашых творцаў за межамі Бацькаўшчыны.

Мая асабістая мара — каб у 2016 годзе ў Мінску на дзяржаўным узроўні быў нарэшце распрацаваны праект доўгачаканага Музея сучаснага выяўленчага мастацтва, дзе былі б

А калі — Год культуры...

На выніковай калегіі Міністэрства культуры краіны была агучана ідэя прапановы абвяшчэння 2016-га годам культуры. Мы зацікавіліся і вырашылі ўнесці ў скарбонку прапаноў да гэтай ініцыятывы і свае развагі, якія і мяркуюем друкаваць цягам некалькіх нумароў. Запрашаем падзяліцца меркаваннямі і чытачоў!

Мы навучымся...

Калі па мне, дык я не вельмі ўспрымаю ненавязліва абавязковыя праявы гуманнага высакародства, строга абмежаваныя часамі прасторами. Скажам, жанчыны атрымліваюць кветкі ды кампліменты толькі 8 Сакавіка. Можна запыраць: то ж гаворка пра "дацкі" дзень, а мы — пра цэлы Год культуры...

Яўген РАГІН

Але ж яна, гэтая самая культура, як капрызлівая расліна, квітнее толькі тады, калі яе шчодро ды рэгулярна паліваюць. Так што гіпатэтычна будзем лічыць, што з года культуры распачынаецца новы (абноўлены) этап сістэмнай дзяржаўнай падтрымкі стратэгічнай галіны, ад паспяховасці якой залежыць і нацыянальная бяспека Беларусі. Сапраўды, калі ў нас няма адметнага традыцыйнага мастацтва і выбітнай мовы, дык якая мы нацыя?

Якім я бачу старт сістэмнай палітыкі ў дыячыннай да нашай культуры?.. Любое сур'ёзнае будаўніцтва пачынаецца з нулявога цыкла. Без

Дэталёны разгляд прадстаўлены лепшыя работы мастакоў-авангардыстаў XX — пачатку XXI стст., якія працавалі на нашай зямлі, — ад Малевіча, Лісіцкага, Ермалаевай, Суэціна, Чашніка, Фалька, Стржэмінскага ды іншых іх сучаснікаў і да сённяшніх творцаў "новага мастацтва". Разумею, што з арыгіналамі работ нашых класікаў — мякка кажучы, "напружанасць", таму ў такім музеі можна выкарыстаць постары (залы постараў), а ў астатніх залах размясціць творы нашых мастакоў 1970 — 2000-х гадоў, якія мы бачылі на розных "нефармальных" выстаўках у Мінску і рэгіёнах, на аглядах у Венецыі ды іншых краінах. Не сакрэт, што сённяшняе разуменне такога кірунку знаходзіцца, у сілу розных прычын, у стане пачатковым, зародкавым. І прыйшоў час разабрацца, што ёсць ісціна, бо мастацтва авангарда ў яго разнастайнасці ў нашым стагоддзі новых тэхналогій і касмічных метамафроз ужо не спыніць, а яго трэба зразумець, "увайсці ў яго" ды аб'ектыўна знайсці яму дастойнае месца ў нацыянальнай "палітры" іншых "ізмаў", побач, скажам, з тым жа прывычным для нашага вуха і вока рэалізмам.

А яшчэ было б мэтазгодна стварыць спецыяльны сайт па правядзенні года культуры, дзе прапановы ўсіх грамадзян краіны, неабавязковых да надзённых, пільных праблем духоўнага адраджэння, можна было б фіксаваць і кантраляваць, а ўвесь ход рэалізацыі года культуры трансляваць і на цэнтральных тэлеканалах. І тады мы хаця б у нейкай ступені зразумелі, што канкрэтна хоча народ ад сённяшняй культуры ды, у прыватнасці, ад выяўленчага мастацтва...

Форум

(Працяг. Пачатак на старонцы 1.)

Зайдзіце на сайт любой бібліятэкі (напрыклад, нашай) і даведаецеся, якімі магутнымі сацыякультурнымі цэнтрамі сталі гэтыя ўстановы. У іх — найвялікшыя ды найбагацейшыя электронныя рэсурсы (электронныя базы даных уласнай генерацыі ды набытыя замежныя), якіх няма і доўга не будзе ў Інтэрнэце!

Бібліятэкі не патрэбны, кажаце? А давайце зладзім эксперымент і закроем усе бібліятэкі хаця б на тыдзень... Думаю, многія людзі (але не тыя, якія пішуць зласлівыя каментарыі ў Інтэрнэце) проста "завыюць"! Спадарства, інфармацыя для тых, хто не ведае: усе самыя адказныя мерапрыемствы (асабліва ў рэгіёнах) даручаюцца бібліятэкарам, таму што ўлады ведаюць: гэтыя спецыялісты ўсё зробіць своечасова і якасна! Каб было інакш, на бібліятэкі не ўскладалі б такія адказныя даручэнні! Даруйце за эмоцыі...

Людміла ЗАХАРЭВІЧ,

былая бібліятэкарка з 37-гадовым стажам:

— Пачытала каментарыі ды жахнулася: якія ж у нас, аднак, зласлівыя людзі ёсць... І ў будаўнікі, і ў прыбіральшчыцы адпраўляюць спецыялістаў, чыя прафесія звязана не толькі (у цяперашнім стагоддзі камп'ютарызацыі) з механічнай выдачай кніг. Зараз бібліятэкар — памочнік і навігатар чытача ў неабсяжным моры інфармацыі,

Падзея**WWA на Кастэла, 2146**

(Працяг. Пачатак на старонцы 1.)

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ**Ад WWI да WWA**

"Калі мы гаворым пра біенале, то маем на ўвазе і арт-бізнес, — кажа адзін з куратараў праекта Аляксея Шынкарэнка, які выступіў і архітэтарам павільёна. — Хто ўклаў у раскрутку, той і прагучаў. Сёлета на форуме прадстаўлена больш як 50 нацыянальных павільёнаў на амаль 200 пляцоўках, уключаючы дадатковую праграму. З такой канкурэнцыяй зразумела: калі сябе не пазначыць — цябе проста не заўважаць".

Каманда ўважліва паставілася да "вонкавай рэкламы" экспазіцыі. Я ўвахода ў будынак плануецца размясціць абрэвіатуру назвы праекта на англійскай мове — "War Witness Archive" — WWA: літары з іржавага металу вышыняй 1 метр 20 сантыметраў, чыя задача — прыцягненне ўвагі да павільёна. "Асацыяцый з абрэвіатурай узнікае шмат, — каментуе куратар. — Сусветная практыка пазначэння войнаў у скарачэнным выглядзе адбываецца такім чынам: WW1 — Першая сусветная вайна, WW2 — Другая сусветная вайна... Але наша скарачэнне адсылае і да матэматычнай пераменнай — "А", што дазваляе трактаваць знак як множнасць войнаў наогул. Узнікае ў памяці і www — пазнака Сусветнага паўцінця. З іншага боку, не хацелася б надаваць абрэвіатуры мегазначэння. Тут яна найперш выконвае функцыянальную ролю".

Аляксей з удзячнасцю распавядае пра ўклад мастака Сяргея Шабохіна ў афармленне выгляду павільёна. Менавіта гэтаму аўтару належыць ідэя перакрывавання стужак на фасадным акне-вітрыне. Распаўсюджаны сродак захавання вокнаў пад час ваенных дзеянняў — яскравы знак і адсылка да тэмы. Наведвальнік ужо на

Навошта, кажаце, яны патрэбны?**Каментарый на "каменты": бібліятэкары — пра выказванні з Сеціва на адрас іх прафесіі**

прыемны ды разумны суразмоўца, арганізатар і спонсар мерапрыемстваў, звязаных з папулярнасацыяльнай кнігі і чытання...

Вось, некаторыя пішуць, што тэхніка замяніць кнігу... Чаму ж наша моладзь у большасці сваёй не валодае тэхнікай чытання (сацыялагічныя даныя пра тое сведчаць)? Што, нашы дзеці ды падлеткі ўсе сталі такімі разумнымі і адукаванымі, седзячы ля манітора? НЕ і яшчэ раз НЕ. Так, ёсць таленавітыя, ёсць вундэркінды, але не будзем забываць, што ёсць і дзеці — жыхары аддаленых вёсак, для якіх бібліятэка — светлы прамень у іхнім цяперашнім школьным жыцці...

На гэтую тэму можна разважаць гадзінамі, але пакуль не будзе ўзняты прэстыж прафесіі бібліятэкара, з яе, на маю думку, так і будуць здэкавацца і зневажаць

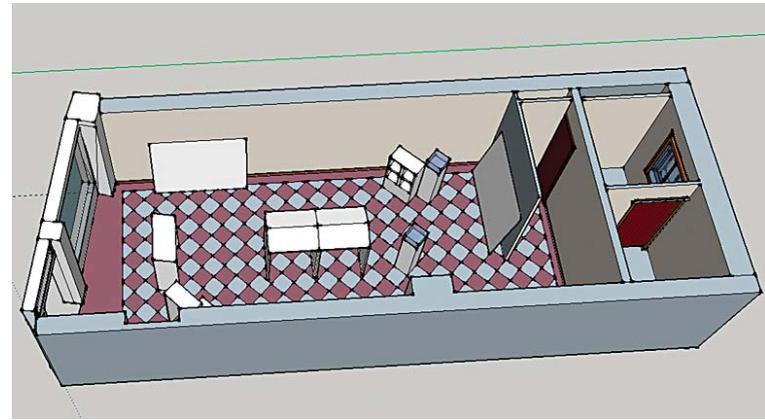
усе, хто хоча. Што і казаць, крыўдна за калег... Сама пенсію атрымала ў два мільёны трыста тысяч, аддаўшы трыццаць сем гадоў бібліятэчнай справе... А як жыць мамі маладым калегам?..

Пра тое, што бібліятэцы ў краіне — быць, сведчаць факты. Пра гэта і створаная мною пад час працы ў бібліятэцы група "Далучыць ды роднага слова" ў адной з сацсетак.

Наталля СВІРЬДА,

намеснік дырэктара Цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы горада Гродна:

— Бібліятэкі не патрэбны разам з бібліятэкарамі! Навошта і мяркуюць чытачы партала. А ўсё пачалося са сціплага звароту бібліятэкараў наконт нізкага заробку

Вызначаны месца і "начынне" Нацыянальнага павільёна Беларусі на Венецыянскім біенале

ўваходзе можа і мусіць зразумець яе спецыфіку.

Плануецца, што ў афармленні літар, а таксама вітрыны, скарыстаюць чырвонае святло. Але задзейнічанне візуальнага эфекту выклікала ў мясцовых улад пытання: "Венецыя не толькі дбае пра архітэктурнае аблічча горада (напрыклад, тратуарную плітку набярэжнай называюць "падлогай"), але і клапаціцца пра светлавы дызайн. Таму зараз наша жаданне зрабіць чырвоную падсветку абрэвіатуры і фасада праходзіць працэдуру ўзгаднення".

Падобных тэхнічных момантаў камандзе павільёна на чале з яго камісарам Наталляй Шаранговіч даводзіцца вырашаць нямаля. Нават размяшчэнне лагатыпа біенале на фасадзе і рэкламнай прадукцыі рэгламентуецца: знак мусіць быць у правым верхнім куце — згодна з рэкамендацыямі гайд-бука.

Прывітанне з XXI-га**Аляксандру Родчанку**

З чым жа сутыкнецца наведвальнік, калі зойдзе ў павільён, зрэ-

гаваўшы на "наружку"? Памяшканне для праекта — невялікае: 9 на амаль 4 квадратныя метры. З адметнасцей — падлога з венецыянскага мармуру "ў шахматную клетку".

"Атрымаць ідэальнае памяшканне — рэдкая ўдача! — Аляксей, маючы досвед стварэння мноства выставак, паставіўся спакойна да пэўных абмежаванняў. — Звычайна кожная прастора мае на ўвазе глэнную працу. Каб у выніку асабліва сціпай пайшлі на карысць праекту, трэба скарыць прастору. У нашым выпадку, да прыкладу, мы паспрабавалі падтрымаць ідэю "шахматнай" падлогі. Рух людзей у пакоі прыгадобніцца да пераходу да розных пазіцый — згодна з распрацаваным намі маршрутам".

Па словах куратара, прастора ўмоўна разбіта на чатыры функцыянальныя зоны. Першая — уваход. Другая — асноўны архіў. Трэцяя — зона свабоднага руху. І чацвёртая — зона пераключэння, дзе размясціцца відэаінсталіяцыя Канстанціна Селіханова "Лес". Прастора, уваход

Газета ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГА (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА)

КУЛЬТУРА

Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. **Адказны сакратар**: Волга НАВІЦКАЯ; **рэдактары аддзелаў**: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНДЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЬДА; **аглядальнік рэдакцыі**: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты**: Пётр ВАСІЛЕВСКІ, Алег КІПІМАЎ, Аліна САУЧАНКА; **мастацкі рэдактар** — Наталля ОВАД; **карэктар** — Інга ЗЕЛЬГІС.Сайт: www.kimpress.by; E-mail: kultura@tut.by; Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА" 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.**Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпорт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.** Аўтарскія рукапісы не рэзююцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

"Культура", 2015. Наклад 5 888. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друку 27.02.2015 у 18.00. Замова 720. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".

ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

ў параўнанні з прыбіральшчыкамі да міністра культуры. І вось атрымалі нечаканы адказ — не ад міністра, а ад прадстаўнікоў грамадства, чытачоў дадзенага рэсурсу, большасць якіх палічыла бібліятэчную працу недастойнай ні заробку, ні існавання наогул. Каментарыі да публікацыі ўражваюць, меркаванні людзей бянтэжаць. Бібліятэчнай супольнасці трэба было б пакрыўдзіцца на такое меркаванне, масавае грэблівае стаўленне да гэтай сферы дзейнасці! Але крыўдзіцца, апраўдвацца ці абараняцца ў дадзеным выпадку бессэнсоўна. І вось чаму.

Па-першае, публікацыя са скаргай на нізкі заробак і адказам міністра нечакана паслужыла індикатарам для выяўлення негатывных працэсаў у агульным культурным развіцці людзей. Напэўна, гэта вынік шматгадовага стаўлення да культуры як да ўтрыманца з боку дзяржавы, фінансаванне яе па прынцыпе “што засталася — таму і радуецца”. Бясплатныя, прасторныя і прывабныя для наведвання, тэхнічна аснашчаныя публічныя бібліятэкі па спецыяльным праекце, накіраваны ўстаноў Масквы, Санкт-Пецярбурга ці невялікіх гарадоў Еўропы, не былі прыярытэтам у стратэгіі развіцця культуры Беларусі. А платнасць большасці паслуг у масавай бібліятэцы абмяжоўвае і без таго недастатковую яе наведвальнасць.

Па-другое, для большасці насельніцтва Беларусі сённяшняя публічная бібліятэка засталася terra incognita. Людзі не ўяўляюць, чым такім карысным можа быць для іх бібліятэка ў эпоху Інтэрнэту ды што

робяць там супрацоўнікі. І ўнікаюць недарэчныя меркаванні пра тое, што бібліятэкары чытаюць кніжкі, дрэмлюць, ахоўваюць пыльныя кнігазборы, ствараюць безліч картак ці пастаянна п’юць каву ці чай...

Безумоўна, пэўная частка адказнасці за такія стэрэатыпы прыпадае на самі ўстановы. Але прэстыжнасць працы бібліятэкара, музейнага, клубнага супрацоўніка ці педагога залежыць таксама ад стаўлення дзяржавы да гэтых сфер дзейнасці. Тут усё ўзаемазалежна і стварае своеасаблівы ланцужок: нізкі ўзровень аплаты — недастатковы прафесіяналізм ды сыход кадраў — адмоўны імідж установы — агульны узровень культурнага развіцця грамадства.

Беларусь павінна быць цывілізаванай краінай. На шчасце, у бібліятэкі Гродна наведваюцца тысячы людзей. Засталіся пакуль і сапраўдныя энтузіясты і прафесіяналы бібліятэчнай справы. Значна змяніўся змест работы бібліятэкары: актыўна займаюцца сацыякультурнай дзейнасцю і стварэннем новых інфармацыйных рэсурсаў. Хто хоць аднойчы завітаў у бібліятэку і атрымаў задавальненне ад высокага ўзроўню абслугоўвання, прыхільнага ды ветлівага стаўлення, атмасферы друкаваных кніг і інфармацыйных тэхналогій, сустрач з пісьменнікамі ды новымі выданнямі, стане чытачом і прыхільнікам бібліятэкі назаўжды. І не будучы ўнікаць ды выказвацца такія недарэчныя думкі, недастойныя, па шчырасці, жыхароў еўрапейскай краіны...

K

у якую адбываецца з набярэжнай, з мора, такім чынам скончыцца выявай ліснага абшару: “Павільён, лічы, ператвараецца ў своеасаблівы тунэль”.

Сама ж экспазіцыя складаецца з некалькіх аб’ектаў. Стойка рэгістрацыі — на ўваходзе, адмысловыя стальніцы, дзе глядачу прапануецца паглядзець архівы ў кніжным варыянце, вітрыны з фота і дакументальнымі артэфактамі, месца для рэлаксацыі ды разваг. Важная дэталі: у адмыслова сканструяваных стальніцы ўбудуюць планшэты, што выступаць у ролі ўмоўнага сурзамойцы з наведвальнікам. А інфармацыйная сістэма, куды будучы уведзены і сведчанні мінулых гаасцей праекта, задасць інтэрактыўны фармат гутаркі. У яе ўвойдуць пытанні, пэўныя рэакцыі машыны на адказы глядача.

“Пасля абмеркаванняў мы ўсё ж вырашылі не прапаноўваць наведвальніку сядзячых месцаў, — раскрывае падрабязнасці куратар. — Стальніцы будучы вялікія — 1 метр 20 сантыметраў, каб госцю было зручна абaperціся на іх. Выключыўшы крэслы, прапануем глядачу іншы рэжым ўзаемадзейнасці з фотадакументамі. Інакш кажучы, ствараюцца ўмовы для ратацыі наведвальніка: мы захочваем яго перасоўвацца ад аднаго стала да іншага і прапануем ахапіць розныя тэмы, якія ёсць у экспазіцыі”.

Архіўныя матэрыялы каманда разбіла на пяць тэматычных кніг-папак: “Тэатр вайны”, “Перад абліччам смерці”, “Знакі вайны”, “Акупацыя ідэнтычнасці”, “На фоне вайны”. Нагадаю, што “Архіў сведкі вайны” прапаноўвае працу з фотадакументамі Першай сусветнай вайны. І дадзены падзел на раздзелы, лічаць куратары, дапамагае наведвальніку структураваць інфармацыю, якую ён атрымлівае праз выявы.

Часткай экспазіцыі стануць і фатаграфіі-постары вялікіх памераў, што ўвядуць у інтэр’ер. Але задача апошніх, падкрэслівае Аляксей, —

прадэманстраваць магчымасці архіўных матэрыялаў, а не ператварыцца ў “мастацкі аб’ект на сцяне”. “Нам важна зняць з постараў сімвалічную нагрукку мастацкага твора, таму іх толькі прытулілі да сцен”, — звяртае ўвагу куратар. Стварэнне для глядача іншага рэжыму ўспрыняцця месца і аб’ектаў — такую задачу ставіць перад сабой каманда праекта. Наведвальнік павільёна пачынае інакш ўзаемадзейнічаць з архівамі, а далей — з мінулым ды ўвогуле з часам.

Спадар Шынкарэнка прызнаецца, што спраектаваўшы экспазіцыю, ён успомніў яе візуальнага “сабрата”: “Гэта рабочы клуб, спраектаваны Аляксандрам Родчанкам, які прадставіў у павільёне СССР на Сусветнай выстаўцы 1925 года. Тое быў праект хаты-чытальні, у цэнтры якой — сталы з кнігамі. Нешта падобнае атрымалася і ў нас, з той розніцай, што наш праект абапіраецца на фатаграфію, прапануючы не толькі яе штудыі, але і роздум пра чалавека, захаваны ў час катастрофы на фатаграфічных выявах”.

Наступны крок для каманды — распрацоўка ды выраб мэблі, дызайн каталога, дапрацоўка інфармацыйнай сістэмы, праца з архівамі Другой сусветнай, якія, нагадаю, прадставяць у паралельнай экспазіцыі ў Мінску. Праца вядзецца па многіх напрамках, у тым ліку — навуковым: сведчанні-гісторыі, сабраныя пад час экспанавання першай версіі праекта ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва, аналізуюцца навуковай групай на чале з даследчыкам фатаграфіі, філосафам Дзмітрыем Каралём.

“Важна, каб як мага больш людзей уключалася ў працэс, — рэзюмее расповед Аляксей Шынкарэнка. — Нават калі хтосьці не здолее прыехаць у Венецыю паглядзець павільён, мне хацелася б, каб людзі ведалі, што адбываецца, якія магчымасці ёсць у сучаснага мастацтва. Асабліва — якім разнастайным яно можа быць і як можна працаваць з архівамі ды матэрыяламі”.

K

Зваротная сувязь: рэплікі і каментарыі

Пра 500-годдзе...

Нас неўзабаве чакае важная дата — 500-годдзе беларускага кнігадрукавання, запачаткаванага Францыскам Скарынам.

Згадаю, што 25 гадоў таму, калі святкавалася 500-годдзе з часу нараджэння Скарыны, былі праведзены канферэнцыі, выйшлі з друку навуковыя і папулярныя працы, былі ўсталяваны помнікі ды мемарыяльныя шыльды, праведзены сотні мерапрыемстваў, яго імем названы вуліцы... Дзякуючы таму юбілею Беларусі (тады — БССР) здолела шырока заявіць пра сябе як краіну з развітой культурай, прыняла ўдзел у высокіх міжнародных мерапрыемствах на ўзроўні ААН і UNESCO.

Зараз мы плануем імпрэзы навуковыя, адукацыйныя, літаратурныя, мастацкія, агульнаграмадскія як у нацыянальным, так і ў міжнародным ды лакальна-рэгіянальным варыянтах. Таму прашу зацікаўленых паўдзельнічаць у працэсе выпрацоўкі комплекснай праграмы мерапрыемстваў, уносячы свае прапановы. Не страшна, калі яны не будуць надта арыгінальнымі і глабальнымі, затое ініцыятывы будуць падтрыманы жаданнем прыняць удзел у іх рэалізацыі. Гэта дазволіла б скаардынаваць намаганні ды супольную працу.

Назапасілася нямала артэфактаў, звязаных з асобай Скарыны: кнігі, мастацкія работы, паштоўкі, маркі, значкі, вымпелы, статуэткі, медалі, медальёны, фота з імпрэз, запрашальнікі, праграмкі, дакументы... Сёння падобныя калекцыі часта нішчацца ад непатрэбнасці або стаяць на далёкіх паліцах. Калі такая магчымасць ёсць, перадайце нам матэрыялы. Гэта дазволіць сабраць калекцыю Скарыніяны. Гэта сапраўды даць глэн. Супольнымі намаганнямі мы зможам захаваць памяць пра славу тага земляка і папулярываць яго спадчыну!

Прапановы накіроўвайце на імя намесніка дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Алеся Сушы — як праз кантакты ўстановы, так і праз рэдакцыю газеты “Культура”.

Алесь СУША, намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі па навуковай рабоце і выдавецкай дзейнасці

Пра галерэю...

2 красавіка вернісажам “140” Барыса і Аксаны Аракчэвых адбудзецца афіцыйнае прысваенне Мастацкай галерэі горада Крупкі імені заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, кавалера ордэна Францыска Скарыны, мастака Барыса Аракчэва.

Творца, які нарадзіўся ў вёсачцы Турбанава, што на Яраслаўшчыне, шляхамі Вялікай Айчыннай трапіў у Беларусь у 1944-м, і ў тыя гады, салдатам, палюбіў беларускую зямлю. Ён скончыў тут вучылішча і Тэатральна-мастацкі інстытут на “выдатна”. А яшчэ студэнтам сустраў Галіну, якая стала яго Музай на ўсё жыццё! Іхнія тры дачкі Алена, Марына і Аксана сталі мастачкамі; дынастыя працягваецца тры ўнукі і праўнучка Сафія. Сам Барыс Уладзіміравіч застаўся назаўсёды на сваёй “другой радзіме” — у Беларусі, — калі адышоў у Вечнасць 10 сакавіка 2013 года. Яго пахавалі на могілках ля вёскі Гара, дзе нарадзілася ягоная жонка...

Дык чаму менавіта галерэя ў Крупках названа ў гонар мастака? Таму, што гэтыя мясціны — непадалёк ад той самай роднай вёскі жонкі Галіны, куды кожнае лета мастак выязджаў на пленэр — з вучнямі, з дочкамі, а потым і з унукамі. Шмат краявідаў, нацюрмортаў было напісана тут Барысам Аракчэвым. Гэтыя беларускія краявіды натхнілі жывапісца на стварэнне вялікіх палотнаў на тэму сялянскага жыцця. Творы тыя зараз знаходзяцца ў музеях Беларусі. А марай мастака заўжды было падарыць свае карціны галерэі ў гэтых мясцінах. І калі ў 2005-м адкрылася галерэя ў горадзе Крупкі, Барыс Аракчэў з задавальненнем зрабіў ёй каштоўны падарунак — некалькі сваіх твораў. Потым на згаданай пляцоўцы штогод ладзіліся выстаўкі дынастыі Аракчэвых. Вось і з’явілася ідэя ўшанаваць памяць Барыса Аракчэва прысваеннем ягонага імя Мастацкай галерэі горада Крупкі.

Аксана АРАКЧЭВА, мастачка

Пра сферу культуры Крупшчыны чытайце на старонках 10 — 11.

Фотасюжэт нумара

“Мы, беларусы...”

23 лютага ў аншлагавай зале Палаца культуры вобласці ў Магілёве быў дадзены старт рэспубліканскай грамадска-культурнай акцыі “Мы, беларусы, — мірныя людзі”.

Пасыл праекта — кансалідацыя людзей, фарміраванне іх патрыятычнай самасвядомасці. Старт акцыі далі губернатар Магілёўшчыны Уладзімір Даманеўскі і першы намеснік міністра культуры краіны Ірына Дрыга, якая ў сваім уступным слове адзначыла, што захоўваць мір і спакой на беларускай зямлі, наш суверэннітэт — гэта не толькі права беларусаў, але і іх абавязак.

Акцыя праходзіць у два этапы: першы — з лютага па жнівень 2015-га, другі — з верасня па лістапад. Вясьновалетні перыяд запомніцца жыхарам абласных і раённых цэнтраў, аграгарадкоў канцэртамі з удзелам прафесійных і аматарскіх калектываў, а ўвосень на самых буйных сцэнічных пляцоўках лядовых палацаў пройдуць гала-канцэрты. Фінал зладзяць у Мінску.

Творчая частка імпрэзы ў Магілёве — канцэрт “Тэнары супраць басоў” з удзелам салістаў Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі і не толькі. Назва пастаноўкі сведчыць: рознавысотныя галасы ўступаюць у жартаўлівае спаборніцтва таленту і адначасова самалюбавання. Вырашыць, хто лепшы, павінен судзіць. Пад час дзеі паспявае завязацца і любоўная лінія аднаго з выканаўцаў з удзельніцай “працэсу”. Але фінал будзе шчаслівым!...

Аліна САЎЧАНКА / Фота аўтара

Дзяжурны па нумары

Дробязей не бывае

Напярэдадні 23 лютага ў калідоры аднаго адміністрацыйнага будынка сталіцы з'явіўся калеравы плакат з віншаваннем з нагоды "мужчынскага" свята. Тое, што адміністрацыя ўстановы памятае пра дзяржаўныя святы і клопаціцца пра псіхалагічны камфорт тых, хто працуе ў яе будынку, — факт станоўчы.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Разам з тэкстам на плакаце змешчаны выявы ўзнагарод савецкай эпохі. І сама іх падборка адсылае нашу свядомасць да той вайны, якая пачалася ў 1941 годзе абаронай Брэсцкай крэпасці, а скончылася ў 1945-м уз'яццем Берліна. Мяркую, што падзякаваўшы аўтару і замоўцу віншавання, я выкажу агульную думку ўсіх, каму той плакат трапіў на вочы. Чалавеку прыемна, калі яму робяць прыемнае.

Але ёсць у мяне з гэтай нагоды і свая асабістая думка. Так бы мовіць, у дадатак... У мінулым нумары мы пісалі пра тое, як маскоўскія дызайнеры, робячы аздобу перавадзенага альбома "Песняроў" "Праз усю вайну", "адрэдагавалі" на свой капыл яго аўтэнтычную вокладку: яны расфарбавалі зробленыя ў манахроме выявы ваенных узнагарод. А паколькі пры гэтым логіка і адпаведнасць гісторыі іх не цікавілі, атрымалася даволі дзіўная рэч. Нешта падобнае я пабачыў і на згаданым вышэй віншавальным плакаце. Зразумела, што ваенную доблесць у дадзеным кантэксце мусяць сімвалізаваць ваенныя ўзнагароды. А на плакаце побач з медалём "За адвагу" і ордэнам Айчыннай вайны чамусьці прысутнічае ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга, якім у СССР адзначаліся працоўныя заслугі і які з'яўляецца сімвалам даваенных "пяцігодкаў". Магчыма, аўтар проста заблытаў яго з ордэнам Чырвонага Сцяга, што ўзнік яшчэ ў грамадзянскую вайну ды існаваў да скону СССР, якім узнагароджвалі за ваенныя подзвігі? Зрэшты, не абавязаны чалавек усё ведаць. Але ж калі робіш дызайнерскую працу, дык найперш збяры неабходную інфармацыю. Не ведаеш чаго — дык хаця б у Google зазірні, калі не ў энцыклапедыю.

Медаль "За адвагу" чамусьці прадстаўлены на прамавугольнай калодцы чырвонага колеру, нахштальт той, што на "Залатой Зорцы" Героя Савецкага Саюза. Насамрэч жа калодка павінна мець традыцыйную для савецкіх медалёў форму, а стужка на ёй мусяць быць шэрага ("сталынога") колеру з сінім кантам.

Не зразумела і тое, чаму скарыстана выява першага, падвяснога, варыянту ордэна Айчыннай вайны, што праіснаваў нядоўга, а не вінтавога, дызайн якога з'яўляецца кананічным і якім ушаноўвалі ветэранаў аж да 1991 года.

Усё гэта, нібыта, дробязі. Падумаеш, не тую калодку да медала прычапіў ды заблытаў працоўны ордэн з баявым, — усё адно грамада ў рэшце рэшт зразумее, што мастак хацеў сказаць. Але ў дадзеным выпадку гаворка ідзе яшчэ і пра свята для многіх, хто памятае савецкую эпоху, сімвалы. Да таго ж адсутнасць у мастака інфармацыйнай культуры ставіць пад сумнеў ягоны прафесіяналізм. Дый увогуле, гісторыю Радзімы, асабліва яе гераічныя старонкі, пажадана ведаць.

Эпізод з віншавальным плакатам я выбраў з шэрагу падобных, вядомых мне. Мой уласны свет істотна адрозніваецца ад рэалій, якія атчалі маіх бацькоў. А маім дзецям цікава далёка не ўсё, што лічу вартым для сябе. Усё, што аддаляецца ў часе, непазбежна страчвае частку энсавай ды візуальнай акрэсленасці. Тое трэба прымаць, як дадзенасць. Але Вялікая Айчынная вайна — гэта тое, што яднае пакаленні, што з'яўляецца неразмэнным гістарычным капіталам беларускай нацыі. Таму не хацелася б, каб выпадкі перарасталі ў з'яву, і эпізоды, на якія, здаецца, можна пакуль не звяртаць ўвагі, запачаткоўвалі небяспечную тэндэнцыю. Неахайнасць у дробязях пры звяртанні да рэалій блізкай мінуўшчыны можа перарасці ў вялікую абьякавасць і да падзей, занатаваных у сямейных хроніках, і да вялікай гісторыі краіны. Да таго ж, кожны ведае, што ў жыцці дробязей не бывае...

Генеральны дырэктар НММ Уладзімір Пракапцоў даручыў быць правадніком вядучаму спецыялісту па будаўніцтве музея Уладзіміру Петухову. Той павёў у залу, дзе стаіць макет так званага Музейнага квартала — комплексу будынкаў Нацыянальнага мастацкага ў прасторы вуліц Маркса, Леніна, Кірава. Будынак колішняга інтэрната на Маркса з'яўляецца чыннікам гэтага комплексу.

Калі яшчэ паўстане тая прыжосць... А пакуль гмах выглядае сапраўды не надта прэзентабельна. Будуюць — на пачатковым этапе, побач у выкапаны катлаван закладаецца падмурак, — відовішча даволі брутальнае. Не надае яму эстэтыкі і міжсезонне, калі яшчэ ляжыць снег і ўжо ў наўнасці веснавы бруд. Нездарма ці то прарабу, ці то майстру будоўлі не спадабаўся фотаапарат, якім фіксаваўся рабочы працэс.

Будучы корпус Музейнага квартала па Карла Маркса, 22.

Будучы музейны корпус па Кірава, 25.

Унутраны дворны музей: тут таксама вядуцца работы.

Ён хацеў прагнаць нас з пляцоўкі, але наш гід Уладзімір Васільевіч заступіўся. А зрэшты — будоўля як будоўля. Колькі я іх бачыў — усе аднолькавыя ў гэты перыяд работ на іх...

Спадар Петухоў патлумачыў нам, што тут працуюць два ўпраўленні будаўнічага трэста № 7, на чыім рахунку — Нацыянальная бібліятэка, сталічны Чыгуначны вакзал, гасцініца "Еўропа", аўтавакзал "Маскоўскі" ды шэраг іншых важных для Мінска аб'ектаў. Зараз па музейным комплексе асноўныя работы вядуцца на будынках па Кірава, 25 і Маркса, 22. Умацоўваюцца іх перакрыцці ды сцены, каб унутры гэтых дамоў можна было правес-

Хваля заклапочанасці пракацілася па Інтэрнэце, калі распачалася перабудова колішняга студэнцкага інтэрната БДУ на вуліцы Карла Маркса, перададзенага Нацыянальнаму мастацкаму музею Беларусі пад перафарматаванне прылеглай забудовы пад будучы Музейны квартал. Гэты дом, як і большасць пабудовы на згаданай вуліцы, мае статус помніка архітэктуры. Як высветлілася, шмат каму балюча бачыць яго без даху ды вокнаў. Ёсць такія і сярод нашых чытачоў. "К" наведла будаўніцую пляцоўку, каб расправесці грамадзе, што ж там насамрэч адбываецца.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Музейны квартал: працэс, сцены і дах

Калі хваляванні ад... брутальнага выгляду

ці дэмантаж, прадугледжаны праектам. Калі ж з'явіцца маналітнае перакрыцце, што звяжа паверхі, рыштванні прыбярэць.

Па Кірава, 25 адсялілі тых, хто ў будынку працаваў. І два паверхі з чатырох, прыбудаваныя пасля вайны, разабралі. А два першыя паверхі — тое, якім дом быў яшчэ "да рэвалюцыі", — умацоўваюць. Увогуле, слова "умацаванне" пад час гэтай экскурсіі мы чулі ад гіда найчасцей за якое іншае. Пытаемся, ці адбілася будаўніцтва на рабоце музея. Так, адказаў спадар Петухоў. Калі ў зямлю на музейным двары пачалі забіваць

палі, дык супрацоўнікі музея тое адчулі, пасля чаго тэхналогію змянілі на ашчадную. Спачатку робяць свідравіны, а ўжо ў іх апускаюць палі ды заліваюць бетоном. Дойдзе чарга і да ўмацавання падмуркаў галоўнага будынка, каб не здарылася асадка.

Пытаемся ў спадара Петухова, як адсутнасць даху адбіваецца на захаванасці сцен колішняга інтэрната. Безумоўна, Уладзімір Васільевіч і сам не ў захапленні ад сітуацыі, але тлумачыць, што разабраць дах было неабходна з прычыны небяспекі: ён мог абрынуцца на людзей, якія зараз

ства культуры. Акрамя рэканструяваных будынкаў, музей узбагаціцца дзвюма новабудовамі: гэта сховішча — дэпазітарый — і блок дапаможных памяшканняў. Асабліва сцю дадзенага праекта, у адрозненне, скажам, ад Траццякоўкі (там сховішча — асобна, экспазіцыя — асобна), з'явіцца тое, што экспазіцыя будзе закальцыванай — інакш кажучы, яна ахопіць усю прастору музея.

Праект насамрэч прыгожы. Дзеля ягонай рэалізацыі варта перанесці пэўныя нязручнасці.

Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Актуальна

Учора, 27 лютага, у Нацыянальным прэс-цэнтры з прадстаўнікамі СМІ сустрэліся міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў і начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры краіны Ігар Чарняўскі. Гаворка з журналістамі была прысвечана вынікам работы галіны летась і перспектывым планам на 2015 год.

Яўген РАГІН

Пытанню было зададзена шмат. Але мы спынімся на тых адказах, якія максімальна дакладна характарызуюць сённяшні стан нацыянальнай культуры і канкрэтна адлюстроўваюць далейшыя шляхі яе развіцця.

Дык што знакавага было зроблена ў 2014-м? Па меркаванні Барыса Святлова, асноўныя дасягненні работнікаў культуры краіны ў наступным. Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны распачаў дзейнасць у новым будынку. Адкрыўся Музей-лецішча Васіля Быкава. Па старадаўніх узорах ужо ўсталяваны спэцыяльныя вы-

Планы і праекты

Пад час канферэнцыі

дзены першыя пяць кніг факсімільнага выдання Францыска Скарыны. Праведзена выстаўка беларускага авангарда "Avant-gARTe. Ад квадрата да аб'екта". Нацыянальны мастацкі музей ажыццявіў маштабны выставачны праект "Дзесяць стагоддзяў мастацтва Беларусі". Завершана рэстаўрацыя сядзібы Агінскіх у Залесці. На экраны выйшаў фільм "Белыя Росы. Вяртанне"... І ўсе гэтыя акцыі рэалізаваліся на фоне маштабнага святкавання 70-й гадавіны вызвалення нашай краіны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Не менш важным падаецца і эканамічны складнік развіцця галіны. Па словах міністра, летась на ўтрыманне і развіццё сферы культуры было накіравана каля 3,5 трыльёна рублёў — 0,46% ад валавога ўнутранага прадукту

(0,50% у 2013-м). Бюджэтныя выдаткі на культуру з разліку на аднаго жыхара ў сярэднім па рэспубліцы склалі 2,4 базавай велічыні (устапоўлены нарматыў дзяржаўнага сацыяльнага стандарту — 1,3 базавай велічыні).

На траціну павялічыліся даходы ад пазабюджэтнай дзейнасці арганізацый культуры. Восемдзясят працэнтаў ад гэтай сумы атрымана ў выніку аказання платных паслуг. У 1,2 раза павялічыўся аб'ём спонсарскай дапамогі. Тое ж тычыцца і экспарту паслуг, аб'ём якіх дасягнуў 5,7 млн. долараў ЗША.

У рамках міжнароднага культурнага стасункавання летась было падпісана сем пагадненняў і праграм, творчыя кантакты падтрымліваліся з Казахстанам, Армэніяй, Літвой, В'етнамам, Сербіяй, Францыяй... Натураль-

на, гэтая двухбаковая дзейнасць будзе прадоўжана і ў 2015-м...

Журналісты доўга мусіравалі тэму якасці фільмавытворчасці ды кадравых змен у кіраўніцтве "Беларусьфільма", цікавіліся, калі ж будуць узведзены помнікі народным пісьменнікам Васілю Быкаву і Рыгору Барадуліну. Адказ на апошняе пытанне ляжаў на паверхні: "Калі ўзнікне адпаведнае фінансаванне..." А новы кіраўнік Нацыянальнай кінастудыі, уладуны міністр, павінен быць добрым гаспадарнікам ды рэалізатарам кінапрадукту... Прагучала і пытанне аб спісе забароненых музычных калектываў. Яго існаванне Барыс Святлоў катэгорычна абверг.

На пытанне, калі ж маладыя спецыялісты на сале займеюць роўныя разам з настаўнікамі ды ўрачамі правы на жыллё, Барыс Святлоў раставіў, што ёсць намер абвясціць 2016-ы годам культуры, і выказаў спадзяванне, што прэстыж прафесіі работніка культуры з гэтай нагоды будзе павышаны.

Начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ігар Чарняўскі распавёў пад час прэс-канферэнцыі пра прыярытэты кірункі дзейнасці па захаванні замкаў, маэнтаў і палацаў.

Фота Аліны САЎЧАНКА

Магілёўшчына імкнецца падтрымліваць статус фестывальнага рэгіёна.

Сапраўды, толькі буйных міжнародных форумуў у нас некалькі: Міжнародны фестываль дзіцячай творчасці "Залатая пчолка", Міжнародны фестываль духоўнай музыкі "Магутны Божа", Міжнародны музычны фестываль "Залаты шлягер" і, зразумела, Міжнародны маладзёжны тэатральны форум "M.@rt.кантакт", які пройдзе ўжо ў дзясяты раз.

Увогуле, штогод адбываецца больш за сотню значных культурных мерапрыемстваў, адраславных розным сацыяльным ды ўзроставым сляям насельніцтва. У выніку аказваюцца ахоплены ўсе катэгорыі публікі. Але маладым глядачам і слухачам — увага асабліва. І не толькі ў Год моладзі, а заўсёды! Моладзь — наша будучыня, і працуючы для яе, мы тым самым клапацімся пра свае перспектывы.

Год моладзі ў спалучэнні з юбілейным, дзясятым па ліку, "M.@rt.кантактам" прывёў да такой асабліваці цяперашняга форуму, як адмова ад прафесійнага журы на карысць маладых прыхільнікаў мастацтва, суполка якіх складалася пры тэатры за гады існавання фестывалю. Менавіта яны, як гэта было і раней, вылучаць лепшы маладзёжны спектакль.

Трымаць статус праз тэатр

МЕРКАВАННЕ

Валерый МАЛАШКА,
намеснік старшыні Магілёўскага абласнога выканаўчага камітэта

■ Год моладзі ў спалучэнні з юбілейным, дзясятым па ліку, "M.@rt.кантактам" прывёў да такой асабліваці цяперашняга форуму, як адмова ад прафесійнага журы на карысць маладых прыхільнікаў мастацтва. Менавіта яны вылучаць лепшы маладзёжны спектакль. Не абыдзеца і без прафесійнага падыходу...

Не абыдзеца і без строгага прафесійнага падыходу, бо запрошаныя на фестываль крытыкі будуць паранейшаму штодзень публічна абмяркоўваць прагледжаныя пастаноўкі. У сукупнасці з разнастайнымі адукацыйнымі праграмамі, згрупаванымі вакол форуму, гэта таксама надае яму сваё адметнае аблічча і скіроўвае густы публікі ў неабход-

нае рэчышча. Можна з упэўненасцю канстатаваць, што "M.@rt.кантакт" аказвае моцны ўплыў не толькі на тэатральную культуру рэгіёна, але і на фарміраванне прыхільнасцей публікі. У нас склалася суполка трывалых спажывцоў таго мастацтва, якое прывыклі лічыць элітарным.

І сам форум, і абодва магілёўскія тэатры — драматычны ды лялечны — маюць дзяржаўную падтрымку з боку як мясцовых улад, так і Міністэрства культуры краіны. Яны зрабіліся цэнтрам прыцягнення не толькі тэатральнага мастацтва ўвогуле, але і, што вельмі важна, разнастайных творчых пошукаў.

Вялікая ўвага надаецца абласному тэатру лялек. З нашай дапамогай для яго быў набыты аўтобус. Гэта, спадзяёмся, паспрыяе не толькі з выездамі па рэгіёне, але і з гастроллямі за межы Беларусі — у тыя ж Польшчу, краіны Балтыі. Нагадаю, што днямі два спектаклі для дзяцей — "Самы маленькі самалёт на свеце" і "Выкраданне скарбаў" — будуць паказаны на гастролях у

Мінску. Увогуле ж, разгалінаваны сувязі тэатра лялек (найперш — межныя) вельмі дапамагаюць пры стварэнні праграмы "M.@rt.кантакт", якая традыцыйна разгортаецца на некалькіх пляцоўках і ахоплівае тэатры розных кірункаў.

Мы вельмі рады, што за час нядаўняй рэканструкцыі будынка тэатра лялек была захавана творчая група, што тэатр стаў успрымацца як адна з найбольш цікавых эксперыментальных пляцовак. Там ствараецца не толькі дзіцячыя казкі, але і сур'ёзныя работы для дарослых. Узгадаю хаця б "Гамлета", які ўжо неаднойчы паказваўся ў сталіцы і зрабіў фурор на шэрагу фестывалюў.

Да таго ж, галоўны рэжысёр тэатра Ігар Казакоў узяў курс на стварэнне пастановак для самых-самых маленькіх, пачынаючы літаральна з немаўлят. Такі напрамак ужо шырока распаўсюджаны ў свеце, у нас жа ён толькі пачынае сваё развіццё. Але ў ягонай перспектывінасці няма сумневу. Бо такім чынам мы паступова, пачынаючы з падсвядомых дзіцячых уражанняў і цягам усяго далейшага жыцця прывучаем глядачоў да сучаснай тэатральнай мовы. Думаю, цікава тое і самому рэжысёру. Не толькі таму, што гэта адна з запатрабаваных у свеце тэндэнцый, а яшчэ і таму, што нядаўна ў

яго самога нарадзіўся сын і праблемы выхавання глядачоў ясельнага ўзросту для яго не чужыя.

Так што сёння Магілёў і тэатр — рэчы непадзельныя, уявіць горад без тэатральнай аўры — немагчыма. Хаця, зразумела, існуюць і праблемы. Адна з асноўных — недахоп прафесійных кадраў — датычыцца не толькі Магілёўшчыны. Але ў нас яна, як ні дзіўна, аказалася наўпрост звязанай з фестывальным рухам. Правядзенне міжнародных тэатральных форумуў паспрыяла павышэнню прафесійнага майстэрства нашых актёраў, зрабіла іх канкурэнтаздольнымі. За апошні час з таго ж драматычнага тэатра сышлі ажно сям'яра артыстаў: з'ехалі ў Расію, дзе заробкі вышэйшыя.

Вядома, мы імкнёмся гэтаму супрацьстаяць, і не адміністрацыйнымі мерамі, якія ў такой тонкай матэрыі, як мастацкая творчасць, могуць прыводзіць да супрацьлеглых вынікаў. Наадварот, падтрымліваем дзячаў тэатральнага мастацтва як можам. Той жа Ігар Казакоў зараз вылучаны ў намінацыі "Чалавек года", а гэта не толькі гонар, але і матэрыяльнае ўзнагароджанне.

Кожны тэатр, як і любы творчы калектыв, пачынаецца, на маю думку, не з вешалкі і нават не з будынка, а — з канкрэтных людзей. Будуць яны — будзе і тэатр.

Занатавала Надзея БУНЦЭВІЧ

Адной з яркіх падзей у культурным жыцці сталіцы апошняга часу стала прэзентацыя кнігі "Францыск Скарына на мовах свету". Мерапрыемства сабрала навукоўцаў, выдаўцоў, пісьменнікаў, прадстаўнікоў дыпламатычнага корпусу. І гэта невыпадкова.

Імя Скарыны сёння атыясамліваецца з найвыдатнымі постацямі эпохі Адраджэння. Амаль 500 гадоў таму ён падарыў людю паспалітаму друкаваную кнігу. У той час, калі кнігі перапісваліся ад рукі летапісцамі ў храмах, друкаваныя фаліянты з гравюрамі і прамавамі аўтара сталіся прарывам. Скарына ж стаўся для ўсходніх славян фігурай незамыслимай, паклаўшы пачатак друкаванаму слову на нашых землях. І друкуючы Слова Божае, наш зямляк заўсёды падкрэсліваў месца свайго нараджэння — слаўны Полацк.

"Да таго месца вялікую ласку маюць..."

ТЭКСТ

Навум ГАЛЬПЯРОВІЧ,
паэт, дырэктар Дырэкцыі замежнага вясчання Беларускага радыё

Памятаю, як юнаком я прысутнічаў на адкрыцці помніка Скарыну на плошчы, што носіць яго імя. Незабыўным засталася і тое пачуццё гонару за сваю зямлю, за свае родныя, полацкія, мясціны. Гэтае пачуццё ўскалыхнулася наоў і надзвычай ярка праз гады, калі прачытаў перастварэнне са старабеларускай на нашу родную мову, якое зрабіў наш сучаснік, выдатны паэт Алесь Разанаў. Тая прамова палачаніна ўпрыгожвае і новае выданне: "Як звяры, што блукаюць у пушчы, ад нараджэння ведаюць сховы свае, як птушкі, што лётаюць у паветры, помняць гнёзды свае, як рыбы, што плаваюць у

мору і рэках, чуюць віры свае, і як пчолы бароняць вуллі свае — гэтак і людзі да месца, дзе нарадзіліся і ўзгаданы ў Бозе, вялікую ласку маюць".

Гэтыя словы вялікага земляка, якія сталі для мяне жыццёвым заповітам, з'явіліся сёння ў згаданым выданні на англійскай, кітайскай, нямецкай, французскай, украінскай ды іншых мовах. Іх чыталі на вечарыне іншаземцы як знак павагі і прызнання ўраджэнцу нашай роднай Беларусі. А саветнік Пасольства Украіны ў Беларусі Марына Гуцала засведчыла, што праектам зацікавілася Цэнтральная навуковая біблі-

ятэка імя Вяродскага ў Кіеве, з якой супрацоўнічае Нацыянальная бібліятэка Беларусі. Таму можна спадзявацца, што мерапрыемствы, прысвечаныя Скарыну, пройдуць пад эгідай абедзвюх устаноў у суседняй брацкай краіне.

Сонца і паўмесяц. Скарынавы знак на кнігах увасабляе асвету, веды і духоўнасць. Гэта тое, што неабходна людзям ва ўсе часы, што актуальна і сёння. І мне асабліва прыемна, што гэтыя высокія ідэалы нарадзіліся ў чалавека, чый лёс пачынаўся на берагах маіх родных Палаты і Дзвіны, дзе тварылі свой жыццёвы і духоўны подзвіг святая прападобная Ефрасіння Полацкая, асветнік і паэт Сімяон Полацкі...

Да таго месца вялікую ласку маюць... Гэты заповіт натхніў мяне пагадзіцца на прапанову

полацкіх улад дапамагчы зладзіць у родным горадзе Міжнароднае літаратурна-краязнаўчае свята, і я ўдзячны, што ідэю падтрымалі выдавецкі дом "Звязда", Беларускае фонд культуры. Ёсць згода паўдзельнічаць у мерапрыемстве і ад супрацоўнікаў Нацыянальнай бібліятэкі. І хочацца спадзявацца, што ўжо сёлета ў старажытны горад з'едуцца пісьменнікі, краязнаўцы ды навукоўцы з Масквы, Прагі, Кракава, Падуі. І на розных мовах прагучаць словы ўдзячнасці і сяброўства, духоўнай еднасці.

Не дзеля славы ды амбіцый арганізатараў і ўдзельнікаў, а як святы абавязак памятаць слаўных папярэднікаў, натхніцца іх светлай дзейнасцю, паказаць свету, што ў нас ёсць зямля, якую мы любім, якой ганарымся, якая нарадзіла такіх велічных волатаў духу.

Вось і скончыўся Масленічны тыдзень. Апошні дзень — нядзеля — быў насычаны культурна-маставымі мерапрыемствамі, якія ладзілі музеі пад адкрытым небам, рэкрэацыйныя комплексы ды аграгаспадарствы... А адным з найбольш цікавых месцаў святкавання Масленкі сёлета стаў Беларускае дзяржаўнае музейнае рэспубліканскае архітэктурнае і побытавае.

Як казалі мне самі супрацоўнікі музея, на Масленку ў іх традыцыйна збіраецца каля чатырох тысяч чалавек. Канешне ж, гэта вельмі складана — арганізаваць забавы для такой вялікай колькасці людзей. Трэба знайсці падыход да кожнага з гасцей, зацікавіць і сталую пару, і групку падлеткаў, зладзіць гульні і для дарослых, і для самых маленькіх...

Сёлета ў музеі працавала некалькі пляцовак, кожная з якіх прысвечалася пэўнаму дню Масленічнага тыдня. Як вядома, на Масленку ў сераду хадзілі да цешчы на бліны, у чацвер каталіся на конях, а ў суботу ў многіх беларускіх вёсках ладзіліся жаночыя заба-

"Інавацыі" на Масленку спрацавалі?

ТЭКСТ

Настасся КОМЛІК-ЯМАЧІНА,
вядучы метадыст па фальклору Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці

■ А на крытычныя рэпартажы ды каментарыі ў Сеціве, кшталту "Савок", аніякай арганізацыі!", хочацца адказаць: **зрабіце лепш і пакажыце, як Масленку трэба святкаваць!**

вы — так званыя вярчоркі залвіцы. Таму і ў Азярцы ў нядзелю можна было і бліноў пакаштаваць, і пагуляць у розныя старадаўнія народныя гульні...

Былі на Масленцы і выключна сучасныя забавы: усе ахвотныя маглі пракаціцца на верталёце. Спачатку мне падумалася, што гэта верталёт пажарнікаў, які зверну назірае за бяспекай гуляння, бо на Масленку прынята пудзіла зімы спальваць. Але даведаўшыся, што гэта проста

катанне за грошы (відаць, замест традыцыйнага катання з горака), я была непрыемна ўражана, бо шумавы эффект ад верталётнага вінта часам перакрываў тое, што казалі ці спявалі ў час свята... Вось такія "інавацыі" на старадаўнім свяце...

Канешне, пра бяспеку мерапрыемства арганізатары сапраўды паклапаціліся: яе падтрымлівалі міліцыянеры, якіх хапала на тэрыторыі музея. Так, гэта правільна, падобныя маштабныя культурныя падзеі немагчыма ўявіць без аховы. Адзінае — вельмі хочацца, каб міліцыянеры былі больш ветлівымі, бо даволі часта выраз іхніх твараў ніяк не пасаваў святочнаму настрою людзей...

А ўвогуле свята атрымалася неабліжым: і павесяліцца можна было, і даведацца штосьці пра культуру продкаў. З плюсаў адзначу і тое, што білеты на мерапрыемства можна было набыць загадзя ў са-

мім Мінску. Прычым на сайце музея вісела аб'ява і нават просьба да наведвальнікаў так менавіта і зрабіць, каб не губляць час на самім свяце... Дарэчы, я была ў касе а палове 11-й — ніякіх чэргаў, на якія пасля скардзіліся некаторыя з гасцей на адным з інтэрнэт-парталаў, тады увогуле не назіралася...

У Сеціве з'явіліся таксама і іншыя каментарыі. Напрыклад, хтосьці скардзіўся на брудныя сцяжынкы ў Азярцы. Дык хачу сказаць, — хоць гэта і так зразумела, — што ўмовы надвор'я не ўваходзяць у кошт білета! Людзі апрашалі гумовыя боты і файна бавілі час, а для дзяцей гэта быў увогуле ўнікальны выпадак выкачацца ды не атрымаць па шапцы ад бацькоў...

І яшчэ адна рэпліка наконт "нецікавых забавак"... Прабачце, спадарства, а вы ў іх удзельнічалі? Ці толькі намагаліся здагадацца па фотарэпартажы: а што ж там было? Калі традыцыйныя масленічныя забавы (кшталту слупа з падарункамі ці бойкі мяхамі) не ўражвалі, можна было пагуляць у абрадавыя гульні на тых жа "Вячорках залвіцы". І яшчэ. Каб "ад-

чуць дух Масленкі", трэба было не ў кітайскіх балонных куртках ды джынсах прыходзіць, а ў вышыванках і світках. Тады і самі сябе лепш пачувалі б, і іншым настрой узялі.

Дарэчы, парадавала мяне і тое, што для наведвальнікаў арганізавалі аўтобус, які ішоў ад аўтастанцыі "Паўднёва-Заходняя" праз метро "Пятроўшчына" да самага музея кожныя дваццаць хвілін (можна было і аўто не браць). Гэты расклад, дарэчы, таксама выклалі на музейным сайце. Што цікава, у Інтэрнэце нават указалі тэлефон, па якім можна было звярнуцца, калі не хапіла месца ў аўтобусе, каб арганізаваць дадатковы рэйс. Шчыра кажучы, для дзяржаўнай установы гэта вельмі прагрэсіўная прапанова... Не варта і казаць, што вось такія "інавацыі" на айчынных маштабных культурных мерапрыемствах варта толькі вітаць...

А на крытычныя рэпартажы ды каментарыі ў Сеціве, кшталту "Савок", аніякай арганізацыі!", хочацца адказаць: зрабіце лепш і пакажыце, як Масленку трэба святкаваць!

— На той час вы былі га-лоўным рэжысёрам тэатра і, вядома, не маглі не ўдзельнічаць у распрацоўцы канцэпцыі фестывалю, які сёння з'яўляецца адным з самых прэстыжных...

— З'яўленне форуму стала працягам усёй рэпертуарнай палітыкі тэатра. Я заўсёды імкнуўся не толькі ставіць сам, але і запрашаць іншых рэжысёраў — са сваёй эстэтыкай, формамі працы, з іншымі поглядамі на тэатральнае мастацтва. Бо толькі так тэатр можа развівацца, а не "хадзіць па кругу". З вялікай павагай я стаўлюся да мастацкіх кіраўнікоў, якія не баяцца запрашаць таленавітых "чужынцаў", бо тыя, маўляў, могуць паставіць лепш за мяне. Той жа Канстанцін Райкін, узначальваючы маскоўскі "Сатырыкон", не баіцца запрашаць нашумелага Юрыя Бутусава — і мае рацыю. Параўнанні часам бываюць не на карысць гаспадароў, але заўсёды — на карысць тэатра. І публікі! Бо выхаваць яе можна толькі праз лепшыя пастаноўкі — і абавязкова стыльва адрозныя, каб яна разумела, што тэатр можа быць усялякім — і такім, і гэтакім, — што не трэба зацыклівацца на яго адной-адзінай мадэлі. Як вынік, узнік "M.@rt.кантакт". Магілёў можа толькі ганарыцца, што за дзесяць гадоў існавання форуму на ім было паказана ўжо 120 спектакляў.

— Маладзёжны кірунак форуму быў невыпадковым?

— На той час у тэатры было пастаўлена некалькі маладзёжных спектакляў. І зала збольшага запаўнялася менавіта моладдзю. Таму працяг гэтай лініі быў цалкам лагічным. Сёння тыя гледачы прыводзяць у тэатр сваіх дзяцей і тым самым працягваюць добрыя тэатральныя традыцыі. Але, як любіць паўтараць дырэктар тэатра Андрэй Новікаў, не бывае спектакляў маладзёжных і немаладзёжных, — бываюць толькі добрыя ці дрэнныя. Добры спектакль будзе цікавы людзям розных узростаў. А маладзёжнасць форуму (я зноў "цытую" Андрэя Фёдаравіча) — у яго адукацыйных праграмах, скіраваных, зноў-такі, на выхаванне дасведчанага гледача. Таму невыпадкова і тое, што праз некаторы час "M.@rt.кантакт" стаў папаўняцца пастаноўкамі лялечных тэатраў, пластычнымі спектаклямі. Гэтыя кірункі сёння часта больш прагрэсіўныя, эксперыментальныя, чым тэатр драматычны. І ў іх ёсць чаму павучыцца і артыстам ды публіцы!

— Здаецца, вы як рэжысёр абралі сваю нішу, звяртаючыся да сучаснага драматургічнага матэрыялу, вострых сацыяльных тэм. Вашай першай самастойнай работай стаў Мрожак — "У адкрытым моры". Не баяліся кідацца ў рэжысёрскі "акіян жарсцяў"?

— У 90-я тэатр быў на рамонце, што зацягнуў на невядома які час. А так хацелася працаваць! Пачалі рэпетыраваць — на голым энтузіязме. Эйфарыя паступова стала знікаць. І я вельмі ўдзячна Новікаву, што той даў магчымасць спектаклю выйсці: падтрымаў мяне, уключыў пастаноўку ў план, і апошнія два тыдні рэпетыцыі былі "афіцыйнымі". Потым ён жа дапамог павезці спектакль на фестываль.

— І да вас прыйшла думка пра другую адукацыю?

— На рэжысёрскі дыплом мяне, можна сказаць, "падбуртываў" цяперашні мастацкі кіраўнік РТБД Аляксандр Гарцуеў. Менавіта ён натхніў мяне зноў паступіць у Акадэмію маста-

26 лютага акцёр і рэжысёр Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра Уладзімір ПЯТРОВІЧ прэзентаваў у сталіцы пастаўлены ім спектакль "Час сэканд-хэнд (Развітанне з эпохай)" паводле кнігі Святланы Алексіевіч. Прэм'ера магіляўчан праходзіла на Малой сцэне Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі і суправаджалася далейшым глядацкім абмеркаваннем. А за пару гадзін да паказу адбылася наша размова з Уладзімірам Аляксеевічам. Пачалася яна нават не з прывезенага спектакля, а з гісторыі стварэння Міжнароднага маладзёжнага тэатральнага форуму "M.@rt.кантакт", ля вытокаў якога стаяў і мой суразмоўца.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Уладзімір Пятровіч — пра "акіян жарсцяў" і прыцэл на моладзь

"Няўтульны" тэатр

тваў — да Рыгора Баравіка. Усе справаздачы я трымаў спектаклямі, пастаўленымі ў Магілёве. Дыпломнай работай была залічана "Ноч Гельвера", якая на час "абароны дыплама" ўжо была лаўрэатам некалькіх міжнародных конкурсаў.

— Прыход у рэжысуру стаўся для вас лагічным працягам акцёрскай кар'еры ці гэта ўсё ж розныя прафесіі?

■ Уладзімір Пятровіч: "Сыходзяць не таму, што творчай працай абдзелены, — наадварот, усе, асабліва моладзь, запатрабаваны! Але пачынаюцца праблемы з жылём, заробкам — і сыходзяць шукаць лепшага жыцця. Але тыя, хто застаецца, застаюцца надоўга. Назаўжды. Зараз востра не стае моладзі, таму Саўлюс Варнас адкрыў пры тэатры школу-студыю, набраў туды школьнікаў, і напрыканцы сезона яны выйдуць на сцэну. Трэба спадзявацца, застануцца!.."

— Для мяне — абсалютна розныя. І я разумею, што мне як рэжысёру не стае стажыровак у вядучых майстроў. За ўвесь час была толькі адна, дый тое ўсяго на два тыдні — у легендарнага Анатоля Васільева. Літаральна выпадкова я "ўліўся" ў групу, якая хадзіла да яго цягам некалькіх месяцаў — і да мяне, і, як высветлілася, пасля. Што можна паспець за некалькі дзён, чаму

навучыцца? Хаця на маім рахунку 15 сцэнічна ўвасобленых спектакляў, у пастановачным працэсе я часам дзейнічаю па прынцыпе "што бачу, тое і спяваю". Але намагаюся пераадолець гэта самаадукацыяй, аналізуючы самыя розныя рэжысёрскія работы з усяго свету. Нешта, бывае, падказвае цяперашні галоўны рэжысёр нашага тэатра — Саўлюс Варнас: глядзіць мае спектаклі, робіць заўвагі — заўсёды вельмі тактоўна, не парушаючы таго, што ўжо склалася. Але яшчэ больш "эксплуатуе" мяне як акцёра.

— Ды і вы сябе "эксплуатуеце"! Прыкладам — хаця б цяперашні "Час сэканд-хэнд"...

— Калі я прачытаў кнігу Святланы Алексіевіч (яшчэ да яе друку, у інтэрнэт-версіі), адразу адчуў: гэта трэба ставіць. І паказваць гледачам! Каб тыя разумелі, што тэатр можа быць "няўтульным", а не толькі прыгожым касцюміраваным відовішчам. Ён павінен ускалыхваць душы людзей, узнімаць "няёмкія", быццам бы "нязручныя" тэмы — у дадзеным выпадку, звязаныя з більям СССР і далейшымі постсавецкімі дзесяцігоддзямі. Мне настолькі блізка маналог майго героя — былога вайскоўца, "раздаўленага" 90-мі, што я магу падпісацца пад кожным яго словам...

— Наколькі вітаеце акцёрскую ініцыятыву? Не вашу асабістую, калі Пятровіч-акцёр падказвае Пятровічу-рэжысёру, а з боку іншых удзельнікаў вашых пастановак?

— Да прапановы артыстаў прыслухоўваюся. І не так, як, здарэцца, іншыя: маўляў, я падумаю, а праз дні тры выдае гэта за сваю ідэю. Не, у мяне ўсё адкрыта: мы можам абмеркаваць прапановы, але за мной застаецца рашэнне, прымаць іх ці не. Калі "не", дык "імправізацыі" не патрэбны.

— А ўвогуле, якое месца самай імправізацыі ў акцёрскім майстэрстве?

— Прытрымліваюся вядомай думкі, што імправізацыя тады добрая, калі добра падрыхтаваная. Прывяду адзін прыклад — не з майго спектакля. Уявіце, бабуля ў доме састарэлых гутарыць са сваім унукам, які прыйшоў яе наведваць. Яны сядзяць на лаве ў парку, на заднім плане — шчымымі трапяткія бярозкі. Паміж іх паступова з'яўляюцца іншыя пастаяльцы сумнай установы. І бабуля кажа ўнуку: маўляў, гэта старыя выйшлі "подышаць" (спектакль быў рускамоўны). Артыстка вырашыла зрабіць сваю бабулю больш блізкай беларускаму гледачу, унесці ў яе

Паралелі: Расія

ДШМ: як падтрымаць?

Знакаміты музыкант, піяніст, прафесар Расійскай акадэміі музыкі імя Гнесіных, лаўрэат шматлікіх міжнародных конкурсаў Юрый РОЗУМ у час прыезду на канцэрт "Таленты Беларусі і Расіі" ў Белдзяржфілармоніі распавёў "К" пра яшчэ адзін свой від дзейнасці — дабрачыннасць.

Аліна САЎЧАНКА

— Фонд быў створаны з "мініяцюрнымі" мэтамі. Спачатку мы думалі, што падтрымаем адну музычную школу, якая літаральна паміралася ў Падмаскоўі, тулячыся ў доміку былога дзіцячага садка. Я даваў там канцэрты. Пры гэтым з даху капала і настаўніца ўстановы, седзячы побач, працірала аначкай свабодныя ад ігры ўчасткі клавіятуры... Гэта адбывалася ш так званай "канцэртнай зале".

Усё ж вырашыў зрабіць для іх нармальную музычную школу, таму сабраў сяброў. Першай адгукнулася Людміла Зыкіна — блізка сябар нашай сям'і. Яна была сяброўкай мамы з першых дзён іх знаёмства. Мама, працуючы хормайстрам хору Рускай песні, узяла Зыкіну на працу. І калі ў мяне ўзнікла гэтая сітуацыя са школай, я паехаў па-сяброўску параіцца з цёткай Людай. Яна сказала: "Бярэся, я цябе падтрымаю. Наогул, гэта патрэбная справа. Ведай, што цябе чакае не толькі школа, — ты пачнеш займацца адразу ў многіх кірунках. Не спыняйся на гэтым: той, хто думае пра малое, малага і дасягае, а той, хто думае пра многае, мае зусім іншыя вынікі".

З некалькімі стыпендыятамі першы ж дзень існавання фонду мы адзначылі яго фестывалем мастацтваў "Зорны". Назвалі яго так таму, што ён стартваў у Зорным гарадку, і цяпер традыцыйна праходзіць там. Гэта тэрыторыя Шчолкаўскага раёна, дзе і месціцца тая школа. З гэтай нагоды пайшло і сяброўства з касманаўтамі, а Валянціна Церашкова ўвайшла ў апякунскі савет фонду...

У тым раёне праз тры гады мы атрымалі шыкоўны будынак для школы — з добрай залай, прасторнымі класамі, новымі інструментамі. Фактычна ўстанова стала школай мастацтваў — кінематографіі і жывапісу, танцаў і харэаграфіі, вакалу і тэатра. Туды імкнуцца аддаць дзяцей. І можна было б спыніцца ў падтрымцы, але як тое зробіш, калі сотні дзяцей за гэтыя гады, атрымаўшы падтрымку ў розных кірунках, становяцца пераможцамі шматлікіх конкурсаў, стыпендыятамі...

На сёння рэалізавана Праграма падтрымкі музычных школ у дзсятках гарадоў Расіі. Нават не падтрымкі, а, у нейкай ступені, — выратавання, паколькі лёс агульнай пачатковай музычнай адукацыі выклікае ў нашай краіне заклапочанасць. На жаль, гэта — з'ява часу. Наша праграма сфарміравана з дапамогай Міністэрства культуры Расіі. Сярод праектаў — конкурс музычных школ і школ мастацтваў "Дзе нараджаецца мастацтва". Апошнія рыхтуюць прэзентацыі, прыязджае экспертны савет, выбірае лепшых па рэгіёне, узнагароджае грашовымі прэміямі, затым ідзе абсталяванне тэхнікай, забеспячэнне інструментамі. А напрыканцы года разыгрываецца Гран-пры — канцэртны раяль. Праграма дапамагла выратаваць ад закрыцця некалькі школ, што я лічу вялікім дасягненнем, бо кожная школа — гэта дзясяткі выкладчыкаў, сотні вучняў. Каб не падтрымка дзяржавы і фонду, то дзеці вымушаны былі б хадзіць хіба ў нейкія гурткі пры клубах...

Неаднойчы думалася: ці варта прыкладаць такія намаганні? Бо ў маштабах краіны падобныя акцыі — кропля ў моры... Але калі ты бачыш вынікі, разумееш, што такая магчымасць дадзена нездарма. Уласна, дзве трэці маіх канцэртаў — для таго, каб паказаць дзяцей, каб знайсці новых партнёраў, таму што кожны месяц 70 — 80 чалавек атрымліваюць стыпендыю да пяці тысяч расійскіх рублёў.

Правяду паралель: Фонд Співакова вядома, там — сотні стыпендыятаў, але яны не атрымліваюць стыпендыі, а даюць канцэрты. У нас стыпендыят — чалавек, які атрымлівае матэрыяльную падтрымку. Пры гэтым мы не робім акцэнт на тое, паходзіць дзіця з забяспечанай сям'і ці не...

9 — 14 лютага ў Мінску прайшоў Трэці Адкрыты форум эксперыментальных пластычных тэатраў Беларусі "ПлаСтформа". На трох сцэнах спектаклі паказалі 14 калектываў з сямі краін свету, у тым ліку Латвіі, Літвы, Польшчы, Расіі, Украіны, Швецыі. Як заўсёды, фестываль суправаджаўся лекцыямі і майстар-класамі. Пасля ж апошняга паказу адбыўся пашыраны "круглы стол" з удзелам зацікаўленых артыстаў ды гледачоў. На старонках "К" вынікі III "ПлаСтформы" абмяркоўваюць яе заўсёднікі — Надзея БУНЦЭВІЧ і Ілья СВІРЫН.

Сцэна са спектакля "Праект чалавека" рыжскага тэатра "Ideagnosis".

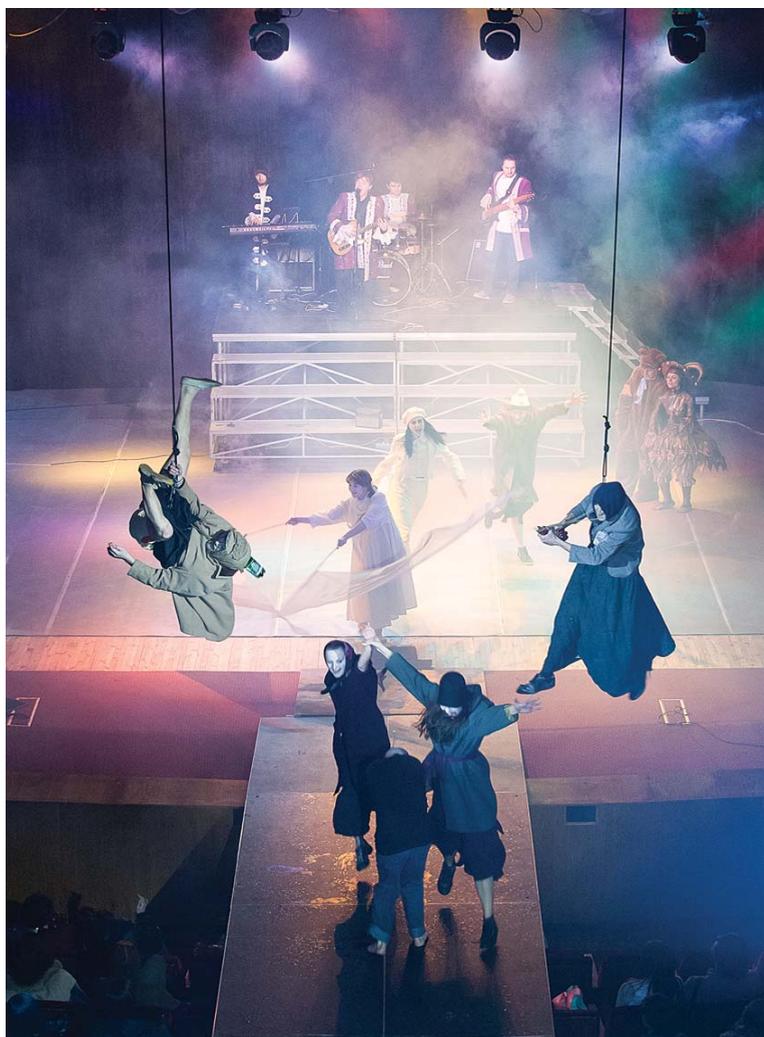
Пласты і формы трэцяй "ПлаСтформы"

Без тэндэнцый ды інтрыг

І.С.: — Цяперашняя "ПлаСтформа" выявіла даволі заканамерную тэндэнцыю: ніякіх тэндэнцый у гэтай сферы на Беларусі няма. Ёсць толькі пэўная сукупнасць разнародных калектываў, якім і сапраўды было вельмі важна не толькі сябе паказаць, але і на іншых паглядзець. Таму галоўная інтрыга была прадказальнай: ці ўдасца хаця б гэтым разам парушыць звыклую формулу "ІнЖэст" і астатнія? Яна была актуальнай для мінулых такіх форумаў — ды, па вялікім рахунку, увогуле для айчыннага пластычнага тэатра. Што асабліва прыемна, высілкі па пераадоленні гэтага стану рэчаў робіць перадусім сам "ІнЖэст", які з'яўляецца арганізатарам фесту.

Н.Б.: — Асабіста для мяне інтрыгай было, найперш, — што цікавага мы ўбачым. А ўжо хто менавіта гэта пакажа, не так важна. Хаця за беларускіх удзельнікаў, вядома, "хварэеш" заўсёды. Справа, на мой погляд, не ў высокім узроўні "ІнЖэста", які здавён з'яўляецца лідарам у гэтай сферы, а ў астатняй праграме. Дарэчы, у яе складанні, наколькі мне вядома, самы актыўны ўдзел бярэ кіраўнік гродзенскай "Галерэі" Аляксандр Цебянькоў, дапамагае яму Іна Асламава з гомельскай "Квадры". Так што пытанні наконт таго, каго мы не ўбачылі, хаця маглі б, трэба пераадрасаваць ім. Але больш правільна будзе засяродзіцца не на тым, чаго і каго не было, а на ўбачаным. І тут акрамя "ІнЖэста" можна было вылучыць, да прыкладу, літоўскі спектакль "Contemporary?", заснаваны на парадываванні штампаў сучаснай харэаграфіі. Дадам, што ў нас першым у такім кірунку, сумяшчаючы найноўшыя пластычныя заваёвы з гумарам, працаваў (прычым больш за дваццаць гадоў таму) гродзенскі гурт "ТАД", арганізаваны Дзмітрыем Куракулавым. І пакуль праз Інтэрнэт распаўсюджаюцца плёткі пра ягоны "творчы крызіс", хтосьці можа беспакарана карыстацца яго знаходкамі, даходзячы да простага "запавычання". Я маю на ўвазе не літоўцаў (яны ідуць у тым жа кірунку, але — сваім шляхам), а некаторыя беларускія калектывы. Што да замежных, дык у той жа Польшчы багата больш цікавых праектаў, чым той, што быў паказаны ў нас...

І.С.: — Люблінскі тэатр танца прадэманстраваў ідэальны варыянт спектакля для бюджэтных фестываляў: адсутнасць дэкарацый тлумачыцца канцэпцыйнай пастаноўкай. У спектаклі "Гісторыі, якія мы ніколі не распавядалі" акцёры ігралі саміх сябе, выяўляючы не сцэнічны гераізм, а звычайныя чалавечыя мары ды комплексы, побытавыя фобіі і дрэнныя звычкі. Вербальная "споведзь" перамяжоўвалася пластычнымі эцюдамі (прафесійна зробленымі, але... не больш за тое), а напрыканцы дзеі чацвёрка выканаўцаў нават паспрабавалі распранацца. Метафара, па-мойму, не надта арыгінальная...

Сцэна са спектакля "Доступ да цела" тэатра "ІнЖэст". Фото Сергея ЖИДАНОВИЧА

Н.Б.: — Калі гаварыць пра аголеную натуру, дык у артыстаў з Латвіі тое было куды больш смела. Але справа не ў самім прыёме, а ў тым, што ім хацелі сказаць, наколькі ён спрыяў данясенню задумы.

І.С.: — Тым не менш, публіка здолела ўбачыць урчаіснасць адной з "ідэй-фікс" сучаснага тэатра: на сцэне ўсё павінна быць "як у жыцці", гаварыць трэба ад сябе і "аб набалелым". І тут жа раптам выявіўся зваротны бок шчырасці. Зразумела, што памер ды форма ўласнага носа турбуюць чалавека куды больш за баявыя дзеянні на Бліжнім Усходзе. Але гэта не азначае, што нечыя прыватныя клопаты абавязкова павінны быць цікавымі староннім. Міні-спектакль гродзенскай "Галерэі" "Канцэрта гроса" таксама распачынаўся ў рэфлексійным ключы, але далей дзея развілася ў абсалютна нечаканым кірунку. Мантаж яе фрагментаў нагадваў гульні ў тэтрыс — прычым ужо на тым этапе, калі фігуры падаюць долу з вялізнай хуткасцю ды кладуцца ў адвольным парадку. Быў нават нумар з караоке! Развагі "пра сэнс мастацтва" (часам, між іншым, вельмі іранічныя) патанулі ў гэтым кактэйлі,

непадуладнасць якога адназначнай інтэрпрэтацыі падаецца ці не галоўным пліусам.

Н.Б.: — З "неінжэстаўскай" праграмы я вылучыла б найперш магілёўскі спектакль "Goldkopf".

І.С.: — Пагаджуся, праект Юркі і Тацяны Дзвіаковых "Лабараторныя фігуры Оскара Шлемера", які стаў сапраўдным адкрыццём папярэдняй "ПлаСтформы", гэтым разам не зняверу прыхільнікаў. Павольныя пластычныя эцюды дапаўнялі дзівосныя аб'екты, і разам з удалым саўндтрэкам аўтарства Весяліна Румянцава дзея спараджала сапраўдны гіпнатычны эфект. Пастаноўка, якая адсылае гледача некуды ў нейры падсвядомага, перанасычана алюзіямі на авангарднае мастацтва пачатку XX стагоддзя, прычым аўтарам спектакля, як падаецца, удалося выявіць той драматызм, што стаў па-за фармальнымі эксперыментамі. І ці не самая важная адметнасць — выдатная рэжысура, якая дазволіла "загучаць" напоўніцу нават непрафесійным акцёрам.

Н.Б.: — Пры ўсіх нямецкіх "спасылках" праекта, звернутага да творчых здабыткаў Шлемера, у спектаклі ярка прасочвалася і бе-

ларускія карані. Апора на геаметрычныя абстракцыі ды кубізм, уласцівыя гэтакі мастаку, скульптару і харографу Германіі 1-й паловы XX стагоддзя, прыводзілі да выкарыстання ў якасці выразных сродкаў простых геаметрычных фігур (квадрат, трохвугольнік, кола) і асноўных колераў (жоўты, зялёны, чырвоны), што асацыятыўна звязвалася з перыядам беларускага авангарда 1920-х, супрэматызмам Казіміра Малевіча. У асобных "кадрах"-фрагментах, вылучаных святлом з амаль касмічнай "чорнай дзіркі", якая то нараджала, то паглынала сумесь чалавечых і геаметрычных фігур, бачыліся паралелі і з наскальным роспісам, ажно да егіпецкіх іерогліфаў, і са знакамітай карцінай Эдварда Мунка "Крык", што сімвалізавала пачатак экспрэсіянізму, таксама закранутага ў творчасці Шлемера. Такім чынам, аповед пра своеасаблівае "стварэнне свету" набываў не толькі сусветны размах,

але і дакладную "ўнутраную геаграфію". Пастаноўшчыкі паўставалі не толькі мастакамі, апантанымі фантазіям, але і даследчыкамі гісторыі мастацтваў, праводзячы паралелі ў фарміраванні ды развіцці нацыянальных школ еўрапейскай прасторы.

Цікавай была і драматургія, шмат у чым падуладная законам музычнага сімфанізму. З мазаікі асобных "эцюдаў-элементаў", спачатку быццам не звязаных адно з адным, у выніку складалася завершаная карціна, асноўныя рухі-лейтматывы сплталіся ў фінале ў непарыўную павязь. Калі ў мінулай пастаноўцы Дзвіаковых некаторыя дэталі падаліся мне неабавязковымі, дык гэтым разам усё было выверана вельмі дакладна. Але я пастаянна лавіла сябе на думцы: як шмат страчвае дадзены спектакль у вялізнай, не самай прыдатнай для падобных пастановак, зале Палаца культуры чыгуначнікаў, дзе, на жаль, губляліся многія важныя дробязі... Вельмі хацелася б убачыць магіляўчан яшчэ — да прыкладу, у той жа зале Тэатра беларускай драматургіі, дзе ў час "ПлаСтформы" ішоў "Вечар танца бута". Гэты сучасны японскі напрамак, папулярны сёння ва ўсім свеце, часам і на танец зусім не падобны, затое наўпрост звязаны з усходняй філасофіяй ды глыбіннымі старадаўнімі традыцыямі.

І.С.: — Вечар бута сумяшчаў дзве даволі рознакаліберныя пастаноўкі, аб'яднаныя хіба агульным лейтматывам: выяўленне праз пластыку той утоенай сутнасці рэчаў, якую не ўбачыш няўзброеным вокам. Ірына Ануфрыева са Швецыі зрабіла свой монаспектакль на драматычную музыку Дыяманды Галас, і часам падавалася, што досыць камерны візуальны шэраг значна саступае музыцы па напале жарсцяў. Але мінімалістычная пластыка танцоркі з часам пачынала зачароўваць. Рыжскі тэатр "Ideagnosis" выдаў сакавітую касмаганічную фантазію "Праект чалавека", насычаную самымі рознымі істотамі немаведама з якіх выяўляюцца, якія выяўлялі неверагодныя дзеі пад жывую музыку.

Н.Б.: — Абедрэ пастаноўкі былі цікавыя, але па розных прычынах. Першая ўвасабляла сапраўдны бута — з усёй яго запаволенасцю, блізкай да нірваны, эстэтыкай "непрыгожасці" і "антывіртуознасці", якая "пратэстуе" супраць звыклага ўспрыняцця тэхнічнасці артыстаў праз хуткасць тэмпаў ды вышыню скокаў. Такімі незвычайнымі для многіх прысутных сродкамі ўвасаблялася тэма Халакосту (не ўсе звярнулі ўвагу на тое, што спектакль

назваўся "Embers" — "Вуголле"), вымагаючы ад гледача не меншай аддачы і такога ж напружання душэўных сіл. Гэта аказалася блізка не ўсім, асабліва неспрактываным, хаця для многіх Ірына Ануфрыева (дый сам танец бута) сталі адкрыццём ужо летась. Другая ж пастаноўка была... зусім не бута. На аснове хіба асобных элементаў гэтага напрамку быў створаны візуальна кідкі, куды больш просты для ўспрымання спектакль, скіраваны на відовішчасць, нават на сувязі з масавай культурай, пачынаючы з фільмаў жахаў пра вампіраў ды пярэваратняў-ваўкалакаў. Публіка ўспрыняла ўсё гэта — на ўра! І не магла ўцяміць, чаму некаторыя спецыялісты моршчыліся. Насамрэч, пастаноўка была цікавая па многіх параметрах. Гэта і шыкоўная фанасфера (проста музыкай назваць тое немагчыма), што ствараецца жывым выкананнем на нашых вачах, утвараючы сімбіёз акустычных і электронных

гучанняў. Гэта і адметныя сцэнічныя строі, многія ідэі якіх маглі б стаць прыдатнымі для дзіцячых казак і ўвасаблення ўсялякіх "пачвар", прывучаючы да сучаснай тэатральнай мовы, а не рэтраспекцый 1950-х. Гэта і сам факт "адвольнага перакладу" далёкай усходняй культуры на мову, блізкую шырокай публіцы.

Такім жа імкненнем да "знаёмага-незнаёмага" вылучаўся беларуска-ўкраінскі спектакль "У чатыры рукі". Прыдатная для мыльных опер гісторыя пра жанчыну і мужчыну была выяўлена новымі сродкамі, пазбавіўшыся меладраматызму. А вось праграма "Новыя імёны", за выключэннем выступлення тульскага калектыву, складзеная з беларускіх нумароў, летась паказаных у конкурсе IFMC у Віцебску, нічога новага, на жаль, не ўтрымлівала. Але пры такім згуртаванні пачаткоўцаў і падзеле агульнай праграмы на "асноўную" ды "дадатковую" больш бачнымі сталі хібы прызнаных беларускіх калектываў, многія з якіх аказаліся не на піку сваіх заваёў. Затое якой выбуховай кульмінацыяй стаўся тэатралізаваны фінал, зроблены, як заўсёды, Вячаславам Іназемцавым у духу актуальнага "капусніка з падтэстам" — бляск!

І.С.: — "Флагман" — "ІнЖэст" — паказаў не надта новы спектакль "Доступ да цела", задуманы пяць гадоў таму ў якасці юбілейнага бенефіса Іназемцава. Сёлетняя версія даволі моцна адрознівалася ад прэм'ернай: па ўсім відаць, што і пастаноўка, і сам тэатр не стаяць на месцы. І справа не толькі ў пастаяннай змене акцёрскага складу (хваробе ці не ўсіх калектываў, удзельнікі якіх не атрымліваюць сталы заробак), але і ў здаровай творчай эвалюцыі. Прыкладам, пафасны "прывід камунізму", які нібыта ўваскрэс з прапагандысцкіх шоу савецкіх часоў, гэтым разам быў увасоблены ў выглядзе... барадатай жанчыны. Увогуле, фантазмагарычная куламеся самых розных стыляў, сэнсаў ды гістарычных кантэкстаў — у той ці іншай ступені падуладная пры гэтым волі аўтара — гэта акурат тая "фішка", што робіць "ІнЖэст" пазнавальным.

Н.Б.: — Любы іх спектакль патрабуе разгляду. І не толькі спектакль, але і сама школа Іназемцава! Бо яго артысты-аматары могуць даць форум прафесіяналам. І ў чарговы раз даказваюць, што лепшыя спектаклі заслугоўваюць вылучэння на Нацыянальную тэатральную прэмію куды больш за некаторыя іншыя. Але гэта тэма — для асобнай размовы...

Вось і творчая суполка "Арцель" летась адзначыла сваё 10-годдзе... Мастацкай галерэі Міхаіла Савіцкага. Мастацкі ў суполцы сабраўся непадобны. Усё рознае: стыль, пачырк, тэматычныя прыярытэты, сюжэтныя лініі.

Сяргей Рымашэўска. "Сябра".

а я не пачаўшы. У работах большасці аўтараў адчуваецца засяроджанасць на асабістым, на тым, што мастаку цікава, блізка, можа, нават дорага.

Студзеньскія аўдынкі і відэаработы айчынных выканаўцаў рэзюмуюць музыкант Іван ВАБІШ-ЧЭВІЧ (А) і спецыяльны карэспандэнт "К" Алег КЛІМАЯ (В).

Аўдыя SP Kava, міні-альбом "ЯМы"

А.: — Тое, што артыстаўтар знаходзіцца ў пошуку, — заўважана і... добра. Праўда, узнікае пытанне: куды пошук завядзе яго? Часам складаецца адчуванне, што пошук задумана толькі дзеля... пошуку. З аднаго боку, прымяненне ў аранжыроўцы дуды — цікава і незвычайна для рэпа, з іншага — узнікне дысананс ва ўспрыманні поўнай карціны музычнага, тэкставага, выканальніцкага і сэнсавага шэрагу.

Мастыхіні

Прыналежнасць да якой заўгодна групы, суполкі, аб'яднання непазбежна абмяжоўвае свабоду канкрэтнай творчай асобы. У святле гэтага відавочнага факта я калі-нікала думаю пра тое, чаму ўвогуле існуюць творчыя аб'яднанні "па інтарсах".

Пётра ВАСІЛЕУСКІ

Які "месэдж"?

"Арцель": дзесяць гадоў разам

Алена Шнегел. "Муза".

я губарава былі ці не люстэркавым адбіткам маргінальнага сегмента тагачаснага соцыуму. Хоць тэмы, якія распрацоўвае мастак, — вечныя, але іх сюжэтнае начынне і візуальная аздоба за апошнія дзесяць-пятнаццаць гадоў змяніліся істотна.

Асабліва мне вельмі блізка творчасць Сяргея Рымашэўскага. Калі ахарактарызаваць яе адным словам, дык гэта будзе — "целглыня". Ён нібыта глядзіць на "дарослы" свет вачыма дзіцяці, для якога няма акрэсленай мяжы паміж казкай і рэчаіснасцю.

А.: — Цікавы матэрыял прапанаваў айчыны рэпер, які адносіцца да новай генерацыі такіх беларускіх выканаўцаў. Ён не кандавая чытка пад запавычаныя з Інтэрнэту музычныя падшыўкі, што сёння часта мы атрымліваем на выхадзе больш "упрыгожаны" ў гуках ды словасплячэннях, а вольна агульна карціна і сэнс ад гэтага пакутоў.

адпаведны. На ягоных карцінах сюррэалістычная стылістыка не надта пасуе сюжэтныму начынню. Аляксандр Шыбнёў, ідучы шляхам супраматыстаў 20-х гадоў мінулага стагоддзя, імкнецца звесці выяву да знака, да графемы.

Аляксандр Шыбнёў. "Мужчына і жанчына".

Шлегель. Як прыпавесць трактуе яна побытавыя сюжэты — і наадварот. Васіль Касцючэнка ў большай ступені — графік, чым жывальцесц прынамсі, калі меркаваць па работах дадзенай экспазіцыі.

мэтра: дзёрка і стрымана, шчыра і ў чымсьці наўна. Добрая кропка ў міні-альбоме.

Гурт "Harotnica", альбом "Gvalt"

А.: — На гэта, не змог наведваць прэзентацыю-выстаўку гэтага альбома, бо не ведаў пра яе. Калі слухаеш, уяўленне сапраўды малое карцінкі. Цікава было б параўнаць сваю візуалізацыю з увасабленнем прафесійных мастакоў.

Цікава назіраць за юнымі светлагорцамі ў час іх знаёмства з дзювохальнай экспазіцыяй ілюстрацый гэтага знакамітага мастака ў карціннай галерэі "Традыцыя" імя Германа Пранішнікава.

Каларыт у самой сутнасці

Але вартасць іх яшчэ і ў нейкім адчуленым адзістве панарамнага адчування, ва ўласцівай толькі ім рамантычнай сімволіцы. Акварэльная жугасць не толькі не перашкаджае, а, наадварот, спрыяе мастаку ў стварэнні надзвычай цэласных, быццам выдыхнутых адзіна магчымымі фарбамі, вобразна уяўных або гістарычна дакладных герояў.

Фота Аліны САЎЧАНКА

льваецца на слухача з усіх бакоў, бярыць яго ў палон, падкідае да нябёсаў ("Hetym Razam", "Kusomka", "Matyliok") і асцярожна апускае на зямлю ("Na Krai").

Гурт "Renuen", альбом "Mova Metaliova"

А.: — Калі гаворка вядзецца пра кавер-версію, ужо сам выніковы матэрыял быццам бы схіляе да таго, што будзе крута і... весела! Бо на тое яны і каверы — песні, якія многія ўжо чулі, ведаюць ды любяць. Але,

Павел Татарнікаў. "Віцебск, XIV-XVII стст."

заць, што для казак яму спатрэбілася казачнае майстэрства. І яно навідавочна, зрэшты, і патаемнага нямала. Мастак прымушае ўглядацца, разважаць аб псіхалагічнай канкрэтнасці кожнага малюнка, які не толькі ілюструе тэкст, але і зрокава паглыбляе яго, а ў рэшце рэшт — набывае ўласную экспазіцыйную незалежнасць.

Павел Татарнікаў. "Зорка"

стваральніка найбагацейшага прыватнага кнігазбору, апошняга канцлера Вялікага Княства Літоўскага Яўхіма Храптовіча, жонку польскага караля Ягайлы Соф'ію Гальшанскую, знакамітага віленскага ваяводу Яна Хадкевіча, выдатнага палкаводца князя Канстанціна Астрожскага... А

Павел Татарнікаў. "Зорка"

І ці варта здзіўляцца, што Павел Юр'евіч двойчы ўганараваны прэміяй Міжнароднага біенале "Залаты яблык", стаў лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі Беларусі, што ўсе яго ўзнагароды, бадай, і пералічыць немагчыма.

І ці варта здзіўляцца, што Павел Юр'евіч двойчы ўганараваны прэміяй Міжнароднага біенале "Залаты яблык", стаў лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі Беларусі, што ўсе яго ўзнагароды, бадай, і пералічыць немагчыма.

А.: — Ідэя кліпа — не новая. Ну і што! Затое зухвата, весела, жыва ішо! Ідэя кліпа — не новая. Ну і што! Затое зухвата, весела, жыва ішо! Ідэя кліпа — не новая. Ну і што! Затое зухвата, весела, жыва ішо!

Павел Татарнікаў. "Кароль Рэіна"

цяпер у галерэі шмат зацікаўленых школьнікаў. Суветнае прызнанне прынесла мастаку аздабленне шкспіраўскіх "Гамлета", "Караля Ліра", "Буря".

Можна і прыгадаць цяпер ужо класічныя для беларускага выяўленчага мастацтва ілюстрацыі да кнігі Алеся Краўчэвіча "Рыцары і дойліды Гародні", а таксама "Сем цудоў Беларусі" Уладзіміра Ягоўдзіка, альбо "Званы Нямігі", "У гасцях у вечнасці", "За наміткай гісторыі", "Белая Русь. Гісторыя ў легендах і паданнях" Анатолія Бутэвіча...

В.: — Гурт з Баранавічаў перасялаваў на беларускай мове чужыя кампазіцыі, якія, мабыць, удзельнікам калектыву чымсьці блізкія. Склад рэчуртара атрымаўся прыкрасці: "Dio", "Accept", "Rammstein", "Sabaton", "Rage", "Nirvana"... і нават "Сектор газа" ды "Вогні Відоплясова".

В.: Хочаш зняць кліп? Спытай лідара гурта "Без білета" Віталія Артыста,

Покуль дабіраліся да Крупак, задумаліся вось над яким пытаннем: шэраг нашых устаноў культуры пастаянна скардзіцца на няпоўныя глядацкія ды слухацкія залы. Маўляў, няблага было б гэты паказчык (запаўняльнасць ды наведвальнасць) скасаваць на агульную карысць. Але ж якая карысць ад напайпустых кінатэатраў ды пустых бібліятэк? І ці варта тут скідваць з рахункаў выхаваўчую ролю ўстаноў культуры? Менавіта яны за час свайго існавання павінны выгадаваць калі не прафесійных мастакоў, музыкантаў ды актёраў, дык спрактыкаваных слухачоў і глядачоў, інакш кажучы — людзей, падрыхтаваных да ўспрыняцця высокага мастацтва. Але ці так гэта насамрэч?

Яўген РАГІН, Кастусь АНТАНОВІЧ, Мінск — Барысаўскі і Крупскі раёны Міншчыны — Талачынскі і Сенненскі раёны Віцебшчыны

Урокі ў галерэі

Не раз пісалі пра тое, што мастацкая галерэя — справа брэндавая. А таму яна павінна прысутнічаць не тое што ў кожным нашым райцэнтры — у кожным аграпарадку ды вёсцы! І хай сабе яны будуць размяшчацца не ў асобных будынках, а ўсяго займаць калідор або фае мясцовай бібліятэкі ці сельсавета. Ужо і тэндэнцыя да гэтага наметылася. На малой сельскай радзіме нашых прафесійных майстроў пэндзля то там, то тут пачалі ўзнікаць адметныя карцінныя салоны.

Але гэтым разам наша размова — пра **Мастацкую галерэю ў Крупках** — адну з самых цікавых у вобласці. Паўстала яна ў 2005 годзе як філіял Крупскага гісторыка-краязнаўчага музея. У 2011-м адбыўся пераезд галерэі ў будынак Раённага цэнтра культуры, дзе размяшчаецца і па сёння. Прадстаўлены тут як прафесіяналы, так і мясцовыя, вельмі

Акцыя "К": журналісцкі аўтатур па СДК і не толькі

цікавыя ў творчых пошуках аматараў. Таццяна Каваленка, наглядчык галерэі, распавяла, што неўзабаве яна будзе названа ў гонар славутага земляка Барыса Аракчэева.

Крупская зямля — не бедная на таленты. Толькі з сучасных творцаў звязаны з гэтым краем Барыс і Аксана Аракчэевы, ды іншыя прадстаўнікі знакамітай дынастыі, а таксама Галія Фатыхава і Аляксей Ксяндзоў. Не так даўно персанальная выстаўка апошняга прайшла ў галерэі з вялікім поспехам, а цяпер тут экспануюцца і работы Аксаны Аракчэевай у рамках заспетаі намі выстаўкі партрэтаў "І ў профіль, і анфас".

Як ні круці, а Мастацкая галерэя з'яўляецца цікавым арт-аб'ектам. Уваходны білет для дарослага каштуе ўсяго дзве тысячы. Вось толькі знайсці ўстанову — праблема. І каб мы не падняліся на трэці паверх РЦК, то і не даведаліся б пра такую цікавостку. Высветлілася, што ў горадзе знайсці інфармацыю пра Мастацкую галерэю можна хіба на рэкламным шчыце каля раённага музея, на якім поруч з іншымі змешчаны і абвесткі пра філіял установы.

З надзённых ды разам з тым вырасальных клопатаў галерэі адзначым транспарт: для выставачных праектаў даводзіцца "збіраць" карціны па ўсёй вобласці. Дапамагае ў гэтым аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі, які, па словах Таццяны Каваленка, заўсёды прадастаўляе для гэтых мэт свой мікрааўтобус.

У галерэі мы пазнаёміліся і з мясцовым мастаком Аляксандрам Міхеевым. Прафесійны творца завітаў сюды невыпадкова. З'яўляючыся настаўнікам выяўленчага мастацтва, у галерэі ён працуе па сумяшчальніцтве — выкладае дзецям курс жывапісу. Заняткі — платныя, і для бацькоў абыходзяцца ў 75 тысяч рублёў штомесяц. Наколькі гэта дорага альбо танна — меркаваць не нам. Аднак сёння на курсах у Аляксандра Міхеева займаецца дзесяць чалавек, у тым ліку і першакласнікі.

А як слухач?

Ці ёсць дэфіцыт на слухача ў **Крупскай зале камернай музыкі**, што дзейнічае пры мясцовай школе мастацтваў? Паспрабавалі атрымаць адказ у дырэктара Крупскай ДШМ Міхаіла Несцерчыка, які працуе ці не трыццаць гадоў. Але спачатку невялікая прэамбула. Калісьці ў лепшых СДК, СК і ДШМ былі створаны філарманічныя пляцоўкі. Мэта ставілася больш чым высокародная: далучыць насельніцтва да класічнай музыкі. Дык вось пра тое, як функцыянуе ланцужок "філармонія" — "райцэнтр/вёска", мы пішам мала. А ўзаемаадносіны вельмі цікавыя.

Да прыкладу, зала камернай музыкі ў Крупскай ДШМ дзейнічае наступным чынам. Ёсць дзіцячая філармонія, калі настаўнікі і старэйшыя вучні школы мастацтваў выступаюць перад малодшымі школьнікамі. Кошт білета цалкам рэальны:

пяць тысяч. Асаблівых праблем з наведвальнасцю няма, бо дзеці да такіх выступленняў падрыхтаваны і чакаюць іх, добра разумеючы карысць ад самаадукацыі.

Другі кірунак дзейнасці камернай залы звязаны са стасункамі з Белдзяржфілармоніяй. Гэта азначае, што ў Крупкі, у адпаведнасці з дамовай, прыязджаюць выступаць прафесіяналы з Мінска. Вось 27 студзеня, па словах Міхаіла Іосіфавіча, выступаў перад ахвотнымі (і дзецямі

Пакуль перспектыва — нявызначаная. Суразмоўца дадаў, што за ягоную практыку такі збой — першы...

(Не)лірычнае адступленне Яўгена Рагіна

Не памятаю, каб дзесьці ўлетку ў якім-небудзь райцэнтраўскім парку я бачыў вячэрняе выступленне мясцовага духавога аркестра — не з нагоды чарговага фестывалю ці нейкага традыцыйнага свята, а проста

так. Дзеля добрага настрою насельніцтва, што шпацыруе па цяністых аляях. Баюся быць катэгарычным, але з пасляваеннага часу нашы мястэчкі перасталі гучаць. Летнія танцавальныя "клеткі" і аркестравыя амфітэатры на сёння — адзінкавыя. Некалі я завітаў у адну з ДШМ Дзятлаўшчыны. Запытаўся ў педагогаў: "А слаба зладзіць канцэрт вашых выхаванцаў на пленэры?" Як гучалі б скрыпкі ля мясцовага возера!.. Каб такія імпрэзы сталі завядзёнкай, мо і раённыя залы камернай музыкі карысталіся большым пошам на свае імпрэзы?.. Ну эксклюзіў жа!

У пошуках вакансій

Часта, вандруючы па ўстановах культуры, задаём адзін аднаму правакацыйнае пытанне: а мо памянць працу журналіста і стаць хаця б на адзін дзень работнікам сферы культуры? Чаму б і не? Першы крок да такога эксперыменту зрабілі менавіта ў Крупках.

Зацікавіліся незвычайнай архітэктурай аднаго з крупскіх будынкаў — палацам XIX стагоддзя, які ў свой час належыў роду Свяцкіх. Выявілі, што сёння знаходзіцца тут **Крупскі цэнтр занятасці насельніцтва**. Вось і ўзнікла ідэя высветліць, а якія вакансіі тут прапануюць выпускніку, дапусцім, Універсітэта культуры. Журналіст прыдумаў — журналіст зрабіў!

На людным месцы

Мастак нашага горада

Маларыцкая ЦБС арганізавала арт-праект "Свет хобі". Ініцыятарам яго правядзення стала Валянціна Ібрагімава, загадчык аддзела абслугоўвання. У фае раённай бібліятэкі разгарнулася міні-выстаўка 16 работ мясцовага мастака Сяргея Бескаравайнага "Палёт пэндзля".

МАЛАРЫТА

На палотнах — знакамітыя маларытчане: спартсмены, трэнеры... Варта дадаць, што ў 2006-м адбылася персанальная выстаўка Бескаравайнага ў Мастацкім музеі Брэста (Паўднёвыя казармы Брэсцкай крэпасці).

— Майстэрству малявання вучыўся сам, — кажа Сяргей Аляксандравіч. — Ніякай спецыяльнай адукацыі ў мяне няма. Малюю з дзяцінства. Да службы ў войску захапляўся ў асноўным графікай. Пад час службы сус-

трэў з прафесійным мастаком. Ён даваў слушныя парады. Многае ў яго ў пераняў...

Жывапісам Сяргей Бескаравайны стаў выпадкова. Планаваў, як і бацька, заняцца кавальскай справай. Скончыў вучылішча па спецыяльнасці "Каваль машынавай коўкі". Пачаў займацца мастацкім аздабленнем СДК і павышаў кваліфікацыю на базе Мінскага мастацкага вучылішча. Талент самадзейнага жывапісца адзначыў загадчык курсаў, мастак-графік, заслужаны дзеяч мастацтваў БССР, выкладчык Віцебскага мастацкага вучылішча Леў Лейтман.

Неўзабаве Сяргей набыў прафесію агранома. Працаваў намеснікам старшыні калгаса імя Крупскай, старшыней Чарнянскага сельсавета, намеснікам старшыні па кадрах Маларыцкага райспажыватварыства, а потым — старшынёй кааператыва "Памяць"... Аднак на любовой пасадзе ён не кідаў свайго хобі: маляваў заўсёды, калі дазваляў час.

— Без пэндзля, фарбаў, малярта не ўяўляю свайго жыцця, — кажа Сяргей Аляксандравіч. — У гэтым была і ёсць нейкая ўнутраная патрэба. Творчая праца — асаблівы стан душы...

Мікалай НАВУМЧЫК
Фота аўтара
На здымку: Сяргей Бескаравайны, мастак з Маларыты.

Развучым песню?

На Століншчыне ў скарбонцы творчых калектываў са званнем — папаўненне. За дасягнутыя поспехі ў развіцці аматарскай мастацкай творчасці, папулярызацыю нацыянальных культурных традыцый, высокі мастацкі ўзровень і актыўную канцэртную дзейнасць рашэннем калегіі Міністэрства культуры званне "народны" прысвоена Клубу аматараў песні "Ярок".

СТОЛІНШЧЫНА

Сваю творчую дзейнасць Клуб аматараў песні "Ярок" адлічвае з 2009 года, калі адбылося першае публічнае выступленне на занальным туры абласнога Фестывалю вачальна-харавога мастацтва "Ляці, наша песня!" у вёсцы Аснежыцы Пінскага раёна. А пачыналася ўсё так. У 2007-м на работу ў раённы

арганізацыйна-метадычны цэнтр прыйшоў Валерый Шуркала. Праводзячы метадычныя дні, ён знайшоў блізкіх па духу людзей, вызначыў для сябе калег-аднадумцаў — і пачаліся рэпетыцыі. Дырэктар РАМЦ Алена Дубойская прапанавала аб'яднацца ў творчы калектыв, нават назву прыдумала — "Ярок" (калісьці існаваў такі вакальны гурт пад кіраўніцтвам культработніка Мальвіны Наздрыной).

Сёння ў складзе калектыву 12 чалавек — людзі, жыццё якіх звязана з мастацтвам: яны спяваюць, граюць на розных традыцыйных народных інструментах.

З першага дня ў "Ярку" — метадыст РАМЦ Ірына Вабішчэвіч, дырэктар Фядорскага СДК Марына Барыйка, мастацкі кіраўнік Альманскага СДК Ала Дзенісавіч.

— Ніводная рэпетыцыя не адбылася б без Алены Стружко — акампаніятара ўзорнага ансамбля танца "Карагод", — кажа Валерый Шурка-

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара.
Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by,
тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97,
абмяркоўвайце на
[facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby),
twitter.com/kimpressby, [instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby)

У гэтым старадаўнім будынку знаходзіцца
Крупскай цэнтр занятасці насельніцтва.

Запаўняльнасць залаў, бібліятэчны пазабюджэт і кадравая авантура

да Бетховена?

Бібліятэкар з гарпасёлка Бобр Любоў Бучылка.

Дырэктар Крупскай ДШМ Міхаіл
Несцерчук у зале камернай музыкі.

красамоўны прыклад паўсюднай аптымізацыі.) Удвая выраслі кніжныя фонды, агульная колькасць выданняў — каля 35 тысяч. Кнігі яшчэ на паспелі расставіць па паліцах — імі былі закладзены ўсе сталы. Справа зразумелая: пераезд, як і рамонт, нерваў не дадае. Тым больш што і апошні тут нядаўна быў праведзены...

(Не)лірычнае адступленне
Кастуся Антановіча

Пабываўшы ў бібліятэцы колішняга мястэчка Бобр, задумаўся над пытаннем, у чым прафесіяналізм работніка культуры. Ці не ў тым, што перад дылемай пагутарыць са сталічнымі журналістамі альбо абслужыць двух школьнікаў, якія прыйшлі па кнігі, бібліятэкар выбірае апошняе. Прыемна такое бачыць, асабліва ў час, калі многія, кажучы словамі народнай прымаўкі, зрабіўшы на капейку, імкнуцца пахваліцца на рубель...

Каб прэмію атрымаць

Паколькі ў бібліятэчных памяшканнях, што арандуецца ў мясцовага сельсавета, пастаянна падцякае столь, тут пабялілі сцены. Заманілі і вокны, праўда, асобныя з іх аказаліся бракаванымі... Словам, арандатарскі лёс — не з простых. Але што зробіш? Да 711 дарослых чытачоў дадалося 250 дзіцячых. І кожны патрабуе ўвагі. У тым, што чытачы тут актыўныя, мы пераканаліся на ўласныя вочы. Калі завіталі ў бібліятэку, ля бібліятэчнай кафедры былі вучні...

Але гэтым разам нас зацікавіў не толькі гэты паказчык работы бібліятэкі ў Бабры. У размове высветлілася, што з леташнім планам аказання платных паслуг (1 мільён 800 тысяч рублёў) бібліятэкар не справілася. Як ні старалася, зарабіла толькі 1 мільён 350 тысяч. Прэміі не атрымала... Складанне плана пазабюджэтнай дзейнас-

Падняўшыся па старадаўняй лесвіцы на другі паверх, натрапілі на патрэбны кабінет. На пытанне, ці ёсць праца па спецыяльнасці для работніка культуры, супрацоўніца цэнтра занятасці працягнула некалькі аркушаў паперы з пералікам вакансій — пачынаючы ад трактарыста-машыніста і заканчваючы намеснікам дырэктара па ідэалагічнай рабоце ў адной з гаспадарак раёна. Былі ў гэтым пераліку і прапановы па профілі. Так, у раённага аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі для адной з устаноў маецца патрэба ў мастацкай кіраўніку. Акладам у два з паловай мільёны нікога цяпер не здзівіш. Скажам, заробак суадносны з пасадамі электраманцэра і палявода. Куды выгадней уладкавацца на працу на-

меснікам дырэктара па ідэалагічнай рабоце. Як і на пасадзе трактарыста-машыніста тут можна атрымаць трохі больш за чатыры мільёны. А адной з самых прыбытковых вакантных пасадаў з'яўляецца праца вадзіцеля катэгорыі С, Д, Е. За заробак у пяць мільёнаў не трэба заканчваць універсітэт — дастаткова толькі здаць на правы.

Выходзячы з будынка, яшчэ раз звярнулі ўвагу на прыгажосць палаца. Вось толькі характэрнае тое пачынае паступова аздабляцца аблезлай тынкоўкай з тыльнага боку. Хто ведае, мо варта прыслухацца да прадстаўніцы роду Свяціх, якая летас прыязджала ў Крупкі і выказала пажаданне, каб будынак з цягам часу добраўпарадкавалі ды перадалі пад школу мастацтваў?..

Было дзве — стала адна

Памятаеце, у першым "аўтатураўскім" артыкуле мы згадвалі пра шматпакатны лёс Крупскай райбібліятэкі, якая ўсё ніяк не здолее перабрацца ў годны будынак? Пісалі пра гэта шмат, таму гэтым разам вырашылі пацікавіцца, якім клопатам жывуць цяпер пасялковыя бібліятэчныя філіялы. Таму і апынуліся ў гарпасёлку Бобр.

Бібліятэкар Любоў Бучылка спачатку насцярожылася, доўга разглядала нашы дакументы і цікавілася, хто нас прыслаў. Пакрысе ўсё ж разгаварылася. І мы зразумелі, што трапілі ў патрэбны час у патрэбнае месца. Справа ў тым, што тымі днямі дарослая ўстанова, дзе працавала Любоў Аляксандраўна, аб'ядналася з дзіцячай. (Яшчэ адзін

ла. — Перш чым развучыць новую песню, разбіраем з ёю кожны твор па партыях, танальнасці...

Сярод удзельнікаў — дырэктар Альманскага СДК Мікалай Дзенісавіч, індывідуальныя прадпрыемальнікі Аляксандр Барэйка ды Віталь Чынікайла, загадчык аўтаклуба Таццяна Цупа і дырэктар Стружскага СДК Варвара Белавус, мастацка кіраўнік Рэчыцкага ГДК Алена Ражко, акампаніатар Фядорскага СДК Мікалай Еўтух.

Валерый Шуркала называе імёны тых, хто раней здабываў славу калектыву, — Васіля Дзенісавіча, Уладзіміра Казеню, Кацярыну Кірэеву, Людмілу Вандзіч, якой, на жаль, ужо няма з намі...

У рэпертуары калектыву — рускія, беларускія народныя песні, песні палескага рэгіёна, а таксама творы прафесійных і самадзейных аўтараў.

Клуб "Ярок" шмат выступае, ён — удзельнік занальнага тура свята народнага гумару "Спораўскія жарты", заключнага абласнога тура Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур "Суквецце культур", Адкрытага фестывалю этнакультурных традыцый "Покліч Палесся". Удзельнікі клуба неаднаразова прымалі ўдзел у абласным свяце-конкурсе гарманістаў і выканаўцаў прыпевак "Граі, гармонікі! Звіні, прыпеўка!", дзе салістка Ала Дзенісавіч ды кіраўнік клуба Валерый Шуркала былі ўзнагароджаны дыпламам лаўрэата III ступені за ўклад у развіццё мастацкай творчасці. З фрагментам абраду "Ваджонне куста" прымалі ўдзел у народным свяце "Тройца".

Галіна ГАШЧУК
Фота аўтара

Народны клуб аматараў песні "Ярок".

На цешчыны бліны

Удзельнікі конкурсу. / Фота аўтара

Нядаўна ў жыхароў аграгарадка "Мажэйкава" Лідскага раёна адбылося сапраўднае сямейнае свята: у Доме культуры прайшла конкурсная шоу-праграма "Мой зяць — як у людзей пяць".

ЛІДЧЫНА

У Мажаўкаве сабраліся таленавітыя і энергічныя цешчы ды іхнія зяці — як мясцовыя, так і з аграгарадкаў "Тарнова", "Ганчары", "Едкі" ды пасёлка Першамайскі. Арганізатары конкурснай праграмы (Лідскі

РМЦНТ і Мажаўкаўскі ЦДК) ставілі за мэту паказаць, што добрыя адносіны паміж зяцям і цешчай магчымыя, нягледзячы на існаванне незлічонай колькасці баек ды анекдотаў пра іх супярэчнасці.

Ярка і дынамічна прадставілі сябе ўдзельніцы — цешчы — у першым конкурсе-візітоўцы: чыталі вершы, спявалі прыпеўкі, дэманстравалі на мультымедыя фотаздымкі. Першы этап ацэньваць было складана, паколькі кожная цешча нахвальвала свайго зяця як магла.

Хто мае талент танцора, дазволіў вызначыць конкурс бытавых тан-

цаў. Тут і цешчы, і зяці былі роўныя. Вось ужо дзе па-сапраўднаму разгарнулася душа ўдзельнікаў праграмы! Кулінарны конкурс "Цешчыны бліны" выклікаў хвалю ажыўлення. Бліны пакаштаваў ці не кожны глядач у зале. У конкурсе "Майстар" зяці, узброіўшыся малаткамі, цвікамі і дошкамі, павінны былі зрабіць лаву. Не на апошнім месцы ў цешчаў ды зяцёў — артыстычныя здольнасці, якія многія з поспехам ужываюць у паўсядзённым жыцці. Гэты талент наглядна прадэманстравалі ўдзельнікі ў творчым конкурсе.

Нават тыя, хто ўпершыню апынуўся на сцэне, хутка спраўляліся з сарамлівасцю і "запальвалі" залу. Практычна кожны нумар суправаджаўся гучнымі апладысмантамі глядачоў ды воклічамі ў падтрымку ўдзельнікаў.

Як і варта было здагадацца, у падобнай конкурснай праграме перамагла дружба. Лепшымі аказаліся абсалютна ўсе конкурсанты. Па-іншаму і быць не магло: яны ж суперцешчы ды суперзяці! Узнагародай для ўдзельнікаў конкурсу сталі высокія ацэнкі журы і апладысменты глядачоў. Ад аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Лідскага райвыканкама ды прадпрыемстваў былі ўручаны падарункі і сертыфікаты.

Наталля ВАЙЦЮКЕВІЧ,
метадыст па этнаграфіі
і фальклору Лідскага раённага
метадычнага цэнтра
народнай творчасці

Агульнае (не)лірычнае
заканчэнне

Чарговы адрэзак маршруту даў падставы для разваг пра тое, як, у ідэале, павінны працаваць нашы філарманічныя пляцоўкі, якім чынам могуць загучаць беларускія мястэчкі, чаму кульгае кадравая палітыка і нерэальныя мільёны аказваюцца пазабюджэтныя планы. Нагадваем: наш аналіз у гэтай ступені — суб'ектыўны. Хто мае іншы пункт гледжання — тэлефануйце, пішыце, спрачайцеся і абвярайце!

К

Працяг матэрыялаў аўтатура "К", прысвечаны культуры
Талачыншчыны і Сенненшчыны, — у наступных нумарах.

Тактыка
культурнага развіцця

Намінацыя з падтэкстам

Ёсць шэраг раёнаў, пра стан культуры якіх мне ці не забаронена часта пісаць. Пазіцыя кіраўніцтва газеты заразумелая: ці ж можна зацыклівацца толькі на тых, хто пастаянна зоркі з неба хапае! Маўляў, на Беларусі іншых рэгіёнаў дастаткова, пра творчыя дасягненні якіх на старонках "К" гады ў рады можна даведацца. Цудоўна гэта ўсведамляю. Але час ад часу, калі душа збузавана ад таго, што бачу ды чую ледзь не штодня, хочацца купіць білет туды, дзе праца на культурнай ніве прыносіць яе "сейбітам" творчае задавальненне і дзе абавязкова сустрэнешся з новым, цікавым ды арыгінальным.

Яўген РАГІН

У адзеле ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Рагачоўскага райвыканкама не спыняецца праца па атрыманні еўрасаюзаўскіх грантаў, распачатая яшчэ ў 2009 годзе. Сёння нават цяжка і падлічыць, колькі гэтых грантаў аддзел ужо мае ды з поспехам выкарыстоўвае на карысць спажыўцам культуры. На апошні з іх, да прыкладу, набыты... трактар з наборам прычэпнага інвентара.

Авохці мне, ды навошта ім яшчэ і трактар! Аказваецца, для таго, каб прывесці да належнага ладу Кісцянеўскі парк, што ўнесены ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Беларусі. Праект гэты — экалагічны. А ўнікальны набор драўляных парод на маляўнічым беразе Дняпра — цудоўны ўзор пейзажнага садава-паркавага мастацтва XIX стагоддзя. Цяпер тут узводзяцца альтанкі, наладжваецца асвятленне.

Больш за тое: мясцовы СДК пераўтвораны днямі ў Цэнтр экалагічнай культуры і творчасці. Дзе як не тут вучыцца разумець, што мы — толькі дробная частка неабсяжнага ды непаўторнага прыроднага свету...

Цяжка паверыць, што большая частка выпускнікоў Ельскай дзіцячай школы мастацтваў паступіла ў сярэднія спецыяльныя ўстановы. Між тым, гэта так: паступальнасць — 54 працэнты. На Гомельшчыне гэты паказчык перакрыты толькі ў абласным цэнтры.

Трэба калі-небудзь падсумаваць ды абагульніць досвед работы гаспадарчых груп. Ёсць у названай сферы папраўдзе прарыўныя дасягненні. Журналісты "К" пепраканаліся ў гэтым пад час колішняй выязной рэдакцыі, у тым ліку і на Ельшчыне. Зараз будаўнікі аддзела займаюцца рамонтам СДК у вёсцы Скароднае. Эканомія дзяржаўных сродкаў пры такім стане спраў — відавочная...

Сур'ёзны вынік дасягаецца пры вясялай працы, дзе куражу роўна столькі, колькі і азарту. На Міншчыне шырока вядомыя намінацыі з падтэкстам, што прыдумваюць на Любаншчыне, каб адзначыць лепшых работнікаў культуры раёна. Калі быў Год добраўпарадкавання, усе імкнуліся атрымаць "Венік года", а ў Год эканоміі і беражлівасці змаганне ішло за званне "Куражлятар года".

Пад такія вось жартачкі работнікі культуры Любанскага раёна зарабілі летась... 900 мільёнаў пазабюджэтных рублёў. Важкі ўнёсак у агульную скарбонку зрабіў дырэктар Сароцкага ЦДК Фёдар Крупнянкоў, прызнаны на Любаншчыне лепшым спецыялістам 2014 года. Ён не толькі дырэктар, але і менаджар з прадзюсарам. Справа ў тым, што ва ўстанове дзейнічае цэнтральная філарманічная пляцоўка. Бывае, што ў месяц тут ладзіцца па два канцэрты, і не толькі філарманічныя. Паколькі Крупнянкоў пастаянна маніторыць запыты вясковага насельніцтва, зала ніколі не пустае...

І нескладана выскова. Крэатыўны праект не з'яўляецца як грыбы пасля дажджу, сам па сабе. Яго трэба прыдумаць-выпактаваць, рэалізаваць-выштукарыць. Дык хто "пераплоне" Рагачоўшчыну, Ельшчыну ды Любаншчыну?..

К

Мікалай Тарасюк на фасце "Ружанская брама". / Фота Людмілы ЯХІМОЎСКАЙ

Пакуль скульптуры ў Пружанах...

Ці застанеца музей Мікалая Тарасюка ў Стойлах?

22 лютага, на Масленку, — сорок дзён, як памёр народны майстар Беларусі Мікалай Тарасюк, бадай, самы вядомы носьбіт традыцыйнага светапогляду ў Беларусі. Да яго ў сядзібу, што ў вёсцы Стойлы Пружанскага раёна, ішлі пешкі ды ехалі на дарогіх машынах. З усёй Беларусі і з замежжа. Па сутнасці, гэта было паломніцтва: пагаманіць з Майстрам, паглядзець створаны ім уласнарук музей "Успаміны Бацькаўшчыны". Нездарма кнігу пра яго драўляныя скульптуры назвалі "Сялянскай энцыклапедыяй": Мікалай Тарасюк прамаўляў ад імя беларускага селяніна, як ён сам казаў, "мужычка".

Што будзе з творамі?

Лёс ягонай спадчыны пакуль невядомы: у Стойлах Мікалай Тарасюк быў апошнім жыхаром. 14 лютага ў сядзібе Студэнцкага этнаграфічнага таварыства прайшоў вечар памяці Мікалая Васільевіча, дзе загадчык аддзела традыцыйнага мастацтва Брэсцкага абласнога грамадска-культурнага цэнтры Ларыса Бычко распавяла пра стан спраў. Родныя майстра вывезлі скульптуры ў Пружаны, бо ў Стойлах іх няма каму даглядаць. У перспектыве сям'я Тарасюка не супраць, каб музей "Успаміны Бацькаўшчыны" функцыянаваў у Стойлах, але яны пакуль не ведаюць, як гэта арганізаваць, спадзяюцца на падтрымку грамадства і дзяржавы.

Творчасць Мікалая Тарасюка — пад аховай дзяржавы як нематэрыяльная гісторыка-культурная каштоўнасць. Адна з умоў існавання такой спадчыны — пераемнасць. Мікалай Васільевіч пэўны час выкладаў разбярства дзеткам у гуртку ў рамках пазаслаласнага выхавання. У яго на сядзібе ладзіліся шматлікія пленэры. Але калі разглядаць творчасць майстра не як рамяство, а як праўны інсцігна мастацтва (а ў тым, што Мікалай Тарасюк — мастак, сумнявацца цяжка), то становіцца зразумела, што поўнай пераемнасці дасягнуць немагчыма...

Як захаваць спадчыну?

На вечары памяці музыкант і філосаф Аляксей Крукоўскі звярнуў увагу на тое, што іншых бе-

Работы майстра ў агоным музеі ў Стойлах. / Фота Кастуся АНГАНОВІЧА

Алена ЛЯШКЕВІЧ,

метадыст аддзела навукова-метадычнага забеспячэння дзейнасці па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Інстытута культуры Беларусі

Т Э К С Т

■ Родныя майстра вывезлі скульптуры ў Пружаны, бо ў Стойлах іх няма каму даглядаць. У перспектыве сям'я Тарасюка не супраць, каб музей "Успаміны Бацькаўшчыны" функцыянаваў у Стойлах, але яны пакуль не ведаюць, як гэта арганізаваць, спадзяюцца на падтрымку грамадства і дзяржавы.

Як піша прафесар Рыгор Шаура, музей інсцігна мастацтва створаны ў розных краінах: Муниципальны музей найўнага мастацтва ў Маскве, Дзяржаўны музей найўнага мастацтва і аўтсайдараў у Галандыі, Хаус дэ Кюнстлер у Аўстрыі, Арт ан Марж у Бельгіі, Фонд Адольфа Вольфа ў Швейцарыі, Смітсанавскі інстытут у ЗША, Музеум Хаус Кайет у Германіі, Музей Пірасмані ў Грузіі... Інсцігна мастацтва выклікае цікавасць з розных пазіцый — мастацкай, сацыяльнай, гістарычнай, побытавай і рынчна-камерцыйнай.

Чым насыціць памяць?

У выпадку з Мікалаем Тарасюком адной з мэт дзейнасці фонду варта зрабіць збіранне відэа- і фотадакументаў аб

майстры ды яго музей, што наведвальнікі рабілі "для сябе". Такія матэрыялы патрэбны ўсяму грамадству. Пакуль прайшло няшмат часу, варта збіраць успаміны. Як каза Ларыса Бычко, якая апекавалася майстрам, кожная сустрэча з Тарасюком — гэта падарунак. Таму пачнём публікацыю ўспамінаў аб Міколае Васільевічы.

Алена Яхімоўская, вандроўніца: "Мы паехалі з сястрой у Ружаны на фэст "Ружанская брама". Хадзілі там па полі перад палацам, глядзелі на майстроў. Пабачылі нейкага дзіўнаватага дзеда ў смешнай шапцы. Падышлі, паглядзелі яго работы і адышлі. Потым пахадзілі-пахадзілі, ізноў падышлі — загаварылі. А ў яго да кожнага твора — аповед-прыгаворка. Ды так цікава раскажыць, што мы заслухаліся! Пачалі пытацца: хто вы? Ён нам свае граматы паказаў, раскажыць, што да яго

ў Стойлы турыстычныя аўтобусы з замежнікамі турыстамі заварочвалі... Вандруеш — сустракаеш розных людзей; на адных забываешся вельмі хутка, на другіх не можаш забыцца. Цяжка мне дараваць сабе, што з 2011 года збіралася з'ездзіць у Стойлы, ды так і не сабралася..."

Андрэй Строцаў, аматар традыцыйнай культуры: "Аднойчы мне пашанцавала завітаць да Мікалая Тарасюка ў госці. Выехалі позна ноччу, а рана былі ў яго. Ён яшчэ з дома, калі мы толькі падышлі, крыкнуў "Заходзьце-заходзьце!" на сваёй палескай гаворцы, а потым выйшаў нас сустракаць. Ён размаўляў з намі так, быццам ведае нас вельмі даўно і зараз проста працягвае даўнюю, няскончаную гутарку. Адрозна апрануў свой легендарны пінжак, на якім, сярод іншага, прышпілены якісьці савецкі ордэн з Леніным, значкі ды сувенірная бірулька ў фарме Аўстраліі. Павёў нас у свой музей на экскурсію і дзесьці з гадзіну вельмі падрабязна распавядаў, паказваў кожную скульптуру, а з выявай сваёй Нявесты танчыў, як і ў фільме... Раскажыць гісторыю пра Ісуса Хрыста, як той у пустыні выльчыў ільву лапу і як яго потым кінулі гэтаму льву ў клетку, а той не стаў яго чапаць. Вы думалі, гэта святы Герасім? А вось і не: гэта сам Хрыстос. Распавядаў пра міфічнага прэзідэнта, які адначасова і злодзей, і выдатны чалавек, і блізкі сябар яго, Тарасюка. Травіў суровыя антыклерыкальныя байкі... З музея я выйшаў з "узарванымі" мазгамі, а гаспадар вельмі хацеў нас пакарміць і некалькі разоў прапаноўваў выпіць... Потым ён выконваў палескія прыпеўкі. Было зразумела, што гэта дэміург, самы сапраўдны..."

Ад сябе хачу дадаць, што спадара Тарасюка "жыўцом" бачыла толькі на яго выстаўцы ў Мінску — такога вясялага ды шчаслівага! Вялікі дзякуй Ларысе Бычко за арганізацыю той выстаўкі — адзінай, што прайшла ў сталіцы за ўсе гады жыцця майстра. Між тым, мой дзядуля родам з Пружанскага раёна, але была я там усяго двойчы. Ездзячы ў экспедыцыі па ўсёй Беларусі, візіт да Тарасюка планавала, але неяк няўцямяна, на "калі-небудзь". І вось — не паспела, як і шмат хто яшчэ... Засталіся чужыя відэазапісы ды перакананне, што ўсё паспее немагчыма, але... Трэба спрабаваць!

Берлінскі міжнародны кінафестываль — адзін з трох найвядомых кінафорумаў класа "А". Але толькі на "Berlinale" ладзіцца спецыяльны аддзяленніны семінар для маладых кінематаграфістаў з розных краін. Сёлета сярод 300 удзельнікаў "Berlinale Talents" быў і рэжысёр з Беларусі Андрэй КУЦІЛА — аўтар шэрагу цікавых дакументальных стужак, з якімі ён удзельнічаў у прэстыжных еўрапейскіх фестывалях неігравага кіно кшталту Амстэрдамскага, Лейпцыгскага і Кракаўскага.

Антон СІДАРЭНКА

ГЕРМАНИЯ

У 2010-м яго карціна "Днюка" стала лепшым фільмам Мінскага міжнароднага кінафестывалю "Лістапад" па версіі кінапрэсы, а два гады таму зняты на студыі "Летапіс" "Мяккі шлях" прадстаўляў Беларусь у міжнародным праекце "Маладыя аб маладых". Сёлета Андрэй Куціла стаў чацвёртым нашым суайчыннікам у берлінскім "Кампусе талентаў". "К" даведлася, як трапіць у спіс берлінскіх талентаў і чаму можна навучыцца пад час сустрэч ды майстар-класаў з вядомымі кінематаграфістамі свету.

— Трапіць на "Berlinale Talents" тэхнічна вельмі проста: трэба запоўніць анкету на адпаведным сайце. Сёлета ў Берлін запрашаліся рэжысёры ігравага, дакументальнага і анімацыйнага кіно, апэратары, сцэнарысты, акцёры, гукаапэратары, кінакрытыкі і мастакі-пастаноўшчыкі. З іншага боку, адбіраюць відэафрагменты не ўсіх, хто падаецца проста перспектывным. Акрамя сваіх даных, на сайт патрабавалася загрузіць троххвілінны фрагмент сваёй работы — не трэйлер, а менавіта фрагмент фільма, па якім можна ацаніць шанцы прэтэндэнта. Я падаў фрагмент стужкі "Днюка", што дэманстравалася на шэрагу буйных міжнародных фестываляў дакументальнага кіно. Думаю, мой досвед працы і ўдзел у салідных мерапрыемствах сталі вырашальнымі. Дарэчы, з беларусаў да мяне ў "Кампусе талентаў" (першапачатковая назва гэтай праграмы), пабывалі браты Максім і Антон Субоціны ды Юлія Рудзіцкая.

Адна з залаў, дзе адбываюцца паказе "Berlinale Talents".

Семінары "Berlinale"

Беларускае сэлфі на фоне фестывалю

Андрэй КУЦІЛА, кінарэжысёр

— Якія ўмовы прадстаўляліся арганізатарамі ўдзельнікам?

— Раней у праграме прымала ўдзел 100 чалавек, цяпер — 300, таму было адчуванне, што прыехалі ўдзельнікі ледзь не з усёго свету. Так, думаю, фактар геаграфіі пры адборы адыгрываў вялікае значэнне: арганізатары ў тым зацікаўлены. Таму, відэафрагменты, канкурэнцыя пры адборы з вядомых у свеце кінематаграфістаў краін была больш моцнай. Праграма прадугледжвала частковую аплату праезду і харчавання ў Берліне. Пражывалі ж мы ў даволі спартанскіх умовах: па чатыры-шэсць чалавек у пакоі. Затое ўсё астатняе арганізавана выдатна.

— Ці меліся нейкія абмежаванні па ўзросце ўдзельнікаў?

— Ніякай гранічнай лічбы не пазначалася. У мяне было адчу-

ванне, што некаторым удзельнікам пераваліла за пяцьдзесят. Наогул, кіно — такая сфера, якой лепш за ўсё займацца, маючы пэўныя жыццёвыя досведы, і таму большасць аўтараў — ужо не студэнцкага ўзросту — прывезла з сабой гатовыя работы ды перспектывныя праекты. На "Berlinale Talents" запрашаліся прафесіяналы з пэўным досведам, у тым ліку для ўдзелу ў лабараторыях па асобных спецыяльнасцях. Там адпаведныя спецыялісты працавалі з аўтарамі-ўдзельнікам над канкрэтнымі праектамі.

— Якім чынам выглядала праца на "Berlinale Talents"?

— Яна адрознівалася ад таго, да чаго прывыклі студэнты ды слухачы адпаведных творчых ВНУ і курсаў у былым СССР. Практычна ўсё пабудавана на самастойных высілках, і кожны сам складаў свой графік ды расклад паказаў (графік патрабавалася склапаць загадзя на сайце праекта). Большую частку дня займалі прагляды. "Берлінале" ў гэтым сэнсе — унікальны фест, дзе можна паглядзець пяць ды больш фільмаў на вялікім экране цягам дня і такім чынам за тыдзень атрымаць уяўленне аб тым, што адбываецца цяпер у свеце кінамастацтва. Зрэшты, як і на любым буйным міжнародным фестывалі, на "Берлінале" госці ды ўдзельнікі, акрамя самых важных і знакамітых, прадстаўлены самім

сабе і могуць выбіраць праграму знаходжання, хадзіць на паказы, творчыя сустрэчы... Такого, як на нашым "Лістападзе", напрыклад, калі кожнага госця суправаджае спецыяльна замацаваны чалавек, на еўрапейскіх фестывалях не бывае.

— Дзень удзельніка берлінскага семінара — гэта...

— Ён пачынаўся з чаргі да стойкі па бясплатныя білеты ў фестывальны цэнтр, куды нас дастаўлялі на аўтобусе-шатле. Справа ў тым, што ўдзельнікі ды госці атрымліваюць свае месцы па акрэдытацыі, але дакладна ў той час, што і звычайныя наведвальнікі форуму. На пэўныя паказы нам можна было прайсці проста па акрэдытацыі, але большасць самых важных патрабавалі рэзервацыі. Ніякага папярэдняга распаўсюджвання білетаў на "Берлінале" не існуе, — кожную раніцу а палове дзвятай пачынаецца і продаж ва ўсіх фестывальных кассах горада. І каб дакладна трапіць на сеанс, які цікавіць, трэба загадзя ведаць, што за квіток і куды хочаш замовіць, таму ў ранішніх чэргах стаўць абсалютна ўсе. Я, напрыклад, сустрэў рэжысёра Сяргея Лазніцу, які, дарэчы, жыве ў Берліне...

Акрамя праглядаў — конкурсных і пазаконкурсных, — у нас была магчымасць пагутарыць ды пабываць на майстар-класах выбітных кінематаграфістаў свету. Самымі знакамітымі выступоўцамі ў нас былі старшыня журы сёлетняга "Берлінале", амерыканскі рэжысёр Дарэн Аранофскі і аўтар конкур-

снай стужкі, найвядомейшы Вім Вэндэрс. Агульная тэма "Berlinale Talents" сёлета вызначалася слогамам "A Space Discovery" — "Адкрыццё прасторы", — маецца на ўвазе кінематаграфічная прастора фільма. У любым выпадку кожны з удзельнікаў "Berlinale Talents" сам расстаўляў для сябе прыярытэты ды вызначаў мэты свайго знаходжання ў Берліне.

— Якія карціны "Берлінале" запомніліся найбольш?

— Зразумела, "Берлінале" — фестываль ігравага кіно. Але мне як дакументалісту быў цікавы не ігравы складнік. Усяго на фестывалі ў розных праграмах і формах было паказана 87 дакументальных стужак. Трапіць на іх было таксама нялёгка. З трэцяй спробы я ўзяў білет на фільм нямецкага маладога рэжысёра Яна Солдата "Турэмная сістэма 4614". Стужка распавядае пра прыватную турму, дзе людзі па ўласным жаданні могуць трапіць за краты на пэўны тэрмін... З кожным годам дакументальнае кіно дэманструе ўсё больш глыбокае, часам непрыемнае, агіднае для непадрыхтаванага глядача, пагружэнне ва ўнутраны свет чалавека. Але гэта свет такі, які ён ёсць. Фільм, згаданы мной, — з таго шэрагу. Зроблена ў мінімалістычнай манеры, з наўмысна спрощанай якасцю карцінкі для ўзмацнення адчування дакументальнасці, стужка прасякнута гумарам, што робіць тэму лёгкай і нават пацешнай.

— Што стала карысным для цябе як дзеючага прафесіянала ва ўдзеле ў "Berlinale Talents"?

— Самым карысным на фестывалі заўсёды з'яўляюцца кантакты, магчымасць на іншых паглядзець і сябе паказаць, патусавацца сярод калег. Таксама ладзілася спецыяльная вячэра "Dine and Shine". Госці перасаджваліся з кожнай новай стравы і такім чынам знаёміліся з максімальна магчымым лікам чалавек, сярод якіх былі спецыяльна запрошаныя эксперты. Увогуле, карыснае само адчуванне штодзённага фестывальнага руху, буйны кінарынак з яго мерапрыемствамі і, уласна, паказы, дзе ты паступова ўдакладняеш уяўленне аб сусветным кінапрацэсе, яго тэндэнцыях як у творчым, так і ў эканамічным плане. Ты разумееш, што актуальна і на якія праекты магчыма знайсці фінансаванне. Карацей, мазгі пачынаюць па-творчы варушыцца... **K**

З 1 па 15 лютага творчая дэлегацыя Беларусі брала актыўны ўдзел у 29-й Міжнароднай выстаўцы рамеснікаў у індыйскім Сураджжундзе (прыгарад Дэлі). Цягам двух тыдняў нашы творцы здолелі так прэзентаваць самабытную нацыянальную культуру краіны, што атрымалі запрашэнне на чарговы творчы візіт у Індыю.

Яўген ПАГІН

Індыйцаў здзіўляюць нашы майстрыхі.

Цуд у Сураджжундзе

Беларуская харэаграфія "Белай Русі".

ІНДЫЯ

Нашу дэлегацыю ўзначаліў кіраўнік Заслужанага аматарскага калектыву Рэспублікі Беларусь "Ансамбль танца "Белая Русь" Анатоль Карповіч. Натуральна, што апрача гэтага мастацкага калектыву — аднаго з лепшых у краіне, — у Індыю выправіліся і майстры традыцыйных рамёстваў Беларускага саюза майстроў народнай творчасці Тамара Харланчук (выканавычы дырэктар названага грамадскага аб'яднання), Ала Аўсяннікава, Жанна Гардзева ды Ірына Дзернакоўская, кожная з якіх прадставіла ці бісерапляценне, ці ткацтва з вышывкай, ці саломкапляценне...

Выстаўка была шматлюднай. І штодня "Белая Русь" здзіўляла наведвальнікаў адметнай народнай харэаграфіяй. А ў беларускім павільёне нашы майстрыхі не толькі

прэзентавалі свае творы, але і ладзілі для ахвотных майстар-класы. А ахвотных аказалася шмат. Тамара Харланчук згадвае, што да беларускага стэнда чэргі выстройваліся і літаральна кожны хацеў сфатаграфавання з нашымі майстрыхамі, якія на вачах індыйцаў тварылі чуд. Да прыкладу — нацыянальныя паясы. Дарэчы, ужо 19 лютага на адрас Беларускага саюза майстроў народнай творчасці прыйшоў ліст з нашага Пасольства ў Індыі. Па словах выканаўчага дырэктара БСМНТ, Пасол Беларусі ў Індыі Віталь Прыма выказаў грамадскаму аб'яднанню шчырую ўдзячнасць ды зазначыў: беларускі стэнд за два тыдні работы Міжнароднай выстаўкі быў адным з яркіх і пазнавальных. І гэта прытым, што ў мерапрыемстве бралі ўдзел 49 дэлегацый з усяго свету.

Віталь Прыма наведваў выстаўку ў Сураджжундзе, сустрэўся і з землякамі, і з арганізатарамі прэстыжнай міжнароднай творчай акцыі. Ён адзначыў вялікую карысць такога супрацоўніцтва, падзякаваў індыйскаму боку за тое, што прадстаўнікі Беларусі змаглі наведваць Індыю і годна прэзентаваць тут сваё самабытнае мастацтва. Арганізатары Міжнароднай выстаўкі і прадстаўнікі мясцовай улады, бачачы папулярнасць нашай дэлегацыі ў Сураджжундзе, запэўнілі, што двухбаковым стасункам — мацнець ды развівацца.

А вось што кажа старшыня беларускай дэлегацыі Анатоль Карповіч, мастацкі кіраўнік "Белай Русі", якая дзейнічае пры Нацыянальным цэнтры мастацкай творчасці дзяцей і моладзі: "Сустрэклі нас на найвышэйшым узроўні. На адкрыцці выстаўкі ў Сураджжундзе выступленне "Белай Русі" ў ліку іншых ансамбляў ды выканаўцаў было апошнім. А вось для выступлення на заключных мерапрыемствах выстаўкі арганізатары выбралі адзін толькі наш Заслужаны аматарскі калектыв. І гэта высокая ацэнка майстэрства "Белай Русі", у склад якой уваходзіць трыццаць чалавек. Вельмі ўражаны беларускай харэаграфіяй міністр турызму Індыі. Так што, спадзяёмся, у гэтай краіне мы пабывалі не ў апошні раз".

Індыйская прэзентацыя нашага традыцыйнага мастацтва яшчэ раз даказвае, што і прадстаўнікоў народа сустракаюць ды праводзяць толькі па яго высокай культуры. **K**

3 працягам...

Працягваем знаёміць чытачоў з фрагментамі кнігі фалькларыста, лідара этна-трыа "Троіца" Івана Кірчука "Гарыць свечка ля алтара", выдадзенай у мінулым годзе ў Мінску. Першыя публікацыі з серыі — у №№ 3, 5, 7.

Пра што мне піша неба

2009 год. 8 чэрвеня.

...Касцёл быў у сучасным будынку, я нават сказаў бы — у жылым доме. Замест звыклага алтара вісеў агромністы абраз Хрыста. Я шмат бачыў падобных абразоў, але гэты быў моцны, яркі, незабыўны! Промні — вось што адрознівала яго ад іншых. Яны нагадвалі мне яркую, светлую піраміду святла, якая зыходзіла з-пад пальцаў Хрыста. Мне здалося, што святло рухаецца, і я ўвайшоў у транс. Да пачатку службы ўключылі святло, і абраз яшчэ больш ажыў! Гэта было здорава!

Іван Кірчук. Фрагмент работы "Рыбы".

Была літоўская служба, гітара і святары ў нейкіх дзіўных белых адзеннях. Я пасядзеў побач з манашкай, якая спявала на літоўскай мове і праводзіла пальцам па тэкстах. Думала, што я літовец? Узрушаны ўбачаным, выйшаў на вуліцу.

Я павінен абавязкова прыйсці сюды яшчэ раз і набыць абраз на памяць аб такім Моцным, Святым Месцы. Дзякуй, Вільня! Сколькі ж святых у табе?..

21.30. Завяршыў падрыхтоўку да свята, склаў сцэнарый, усё адрэпечыраваў. Паглядзім, як гэта спрацуе на возеры. Захацелася сабраць інфармацыю аб месцы, дзе будзе адбыцца Купалле, аб возеры. Можа, ёсць нейкая легенда і г.д. Ёсць задаволенасць ад працы, будзем спадзявацца на надвор'е і поспех.

Я пад уражаннем сустрэчы з Хрыстом! Так, быў момант, які зараз шчыльна сядзіць у мозгу. Я маліўся Хрысту, прасіў дапамогі ў жыцці, калі раптам яскрава пачуў яго словы: "А язычнікі?" І адбылося азарэнне! Я ж, сапраўды, перамяшаў усё: рэлігію, магію, вераванні, рытуалы! Паспрабаваў ізноў маліцца, але зноў пачуў: "А язычнікі?" Што я раблю ў Вільні? Рытуал ці спектакль? Падзея, не разабраўшыся ў каталіцызме (а я хрышчаны ў касцёле), я ўлез у язычніцтва! Значыць, я нармальна ні да чаго не падключаны? Я нічога ні ад каго не атрымліваю? Гэта я пра Сілу і Энергію...

У думках я спускаўся ў тоўшчу часоў, да далёкіх Прашчурнаў — Чураў, які веравалі ў Сонца, Ваду, Агонь. У язычнікаў такія прыгожыя тэксты, гэта так заўжды прабіралі! Дзве тысячы гадоў хрысціянства не зачынілі моц і сілу Прыроды. Але Стваральнік, Тварэц Свету быў да Хрыста! Што тут пачалося ў маёй галаве! Я ж настраіўся амаль на язычніцкі абрад "Купалле"!..

Працяг фрагментаў кнігі чытайце ў наступных нумарах "К".

Ёсць паняцце "творчая меншасць". Гэта азначае, што залогам развіцця любога грамадства з'яўляюцца творчыя асобы, здольныя прапаноўваць новы змест, ствараць іншыя формы, адстойваць ідэі. Гэта людзі, надзеленыя дарам разумення, адчування, стварэння. Вакол такіх пануе асабліва энергетычная прастора, стваральны пазітыў, жаданне адпавядаць лепшаму. Такіх не бывае шмат. Але без іх мы былі б абзеленымі.

Быць можа, Валерыя Скварцова не вельмі пагадзілася б з тым, што яе адносяць да кола творчай, інтэлектуальнай эліты. Яна ўвогуле не любіла сябе вылучаць. Але ж была менавіта такой — творчай натурай, якая адкрывае пласты нацыянальнай культуры, шчыра любіла тых, хто ствараў гэтую культуру. А сёння сталі рэдкасцю як здольнасць дарыць "раскошу зносім", так і здольнасць шанаваць апошняю. У Леры быў талент і першага, і другога. Безаглядна прысвячаючы час тым, хто меў патрэбу ў яе увазе або прысутнасці, яна заставалася цэласнай натурай, пазбаўленай мітусні, бяздзейнасці. Не заяўляла пра амбіцыі, не патрабавала ўвагі да сябе, не змагалася за атрыманне якіх-небудзь прывілеяў. Ціпласць не тое што "ўпрыгожвала" яе, а стала ейнай сутнасцю, як можа быць сутнасцю патомных арыстакратаў пачуццё годнасці і непадробнае, унутранае высакародства душы.

Асобы такога плана пражываюць няпростое жыццё: бар'еры ў выглядзе здрады, зайздрасці, а ча-

сам і абыякавасці, няўвагі. Яна гэта ведала, але ніколі не апускалася да таго, каб адказаць крыўдзіцелям тым жа. Здаецца, яна не магла ні ліхасловіць, ні асуджаць. Мо гэта і ёсць хрысціянская пакора? У такіх сітуацыях перамогай можа быць адно: здольнасць не згубіць сябе, не зняверыцца ды ісці наперад. У яе гэта атрымлівалася.

З 1960-х, калі Валерыя працавала на тэлебачанні, у памяці засталася яе праграма "Аб музыцы ад "А" да "Я". Прайшлі гады, а асобы вядучых (яна працавала ў пары з Уладзімірам Шэліхіным) памятаюцца. Тую праграму можна вызначыць словамі, якія не пасуюць сучаснаму ТБ: інтэлігентнасць, культурнасць, бездакорнае веданне прадмета. Па сутнасці, яна стала адной з тых, хто закладваў класічныя традыцыі мастацтва тэлебачання.

Музыка была не толькі адной з яе прафесій, але і тым складнікам, без чаго не ўяўлялася ні тэле-рэжысура, ні дакументалістыка, ні педагогіка, ні жыццё наогул. Дый створаныя ёю пасля "тэлевізійнага перыяду" дакументальныя фільмы — музычныя. Не столькі па саўндтрэку, колькі па прынцыпах арганізацыі. Музыканасць як адмысловая якасць слухання чалавека выяўлялася ў партрэтах дзеячаў музычнага мастацтва ("Гучанне жыцця" пра Уладзіміра Мулявіна, "Анатоль" пра Анатоля Ярмоленку, "Мелодыі лёсу" пра Ігара Лучанка, "Я тут жыў" пра Валянціна Дудкевіча, "Ён песню сэрцам адчуваў" пра Генадзя Цітовіча), мастакоў ("Цішыня" пра Леаніда Марчанку, "Наталля і Георгій" пра сям'ю Паплаўскіх, "Нінэль Шчасная"), Мітрапаліта Філарэта ("Па імені і жыццё") або архітэктараў, інжыне-

Скварцова належыла да катэгорыі рэжысёраў, якія не сябе стараліся паказаць, а героя. У гэтым таксама — своеасаблівы арыстакратызм. Разам з тым, ва ўсіх яе карцінах, як у сапраўднага аўтара, адчуваецца і бачыцца той, хто — па іншы бок кінакамеры. Усе ейныя карціны — і партрэт яе самой. А героі, як і яна, супадаюць у высокай культуры, творчай рэалізацыі, высакароднасці.

Цяжка, напэўна, "ачалавечваць" тое, што становіцца не толькі фактам гарадскога асяроддзя, гісторыі, але і грамадскага статусу. Назва, якую Валерыя абрала для фільма пра Нацыянальную бібліятэку — "Крышталь душы", — дакладна перадавала галоўную тэму ды стаўленне аўтара. Яна паказала бібліятэку як цэнтр чалавечых дасягненняў, волі, інтэлекту, таленту. Але яшчэ рэжысёр падкрэслі-

Партытура рэжысёра

Валерыя Скварцова: гучанне жыцця не перапыніцца

Фота Уладзіміра Нікалавічыка

ла: унікальная прастора культуры з'яўляецца адначасова і прасторай пачуццяў, пошукаў, пераадоленняў. У фільме "Крышталь" быў напоўнены душэўным зместам. А кампазіцыйна работа нагадала спіралепадобную вертыкаль, кожны новы віток якой супастаўны з новым узроўнем спазнання. Па сутнасці, гэты прыём паўтараў кампазіцыйную аснову бібліятэкі — круг, які пазначае дух і да-сканаласць, адзінства і сталасць, дынамічнасць ды завершанасць. Як і іншыя, гэты фільм, нягледзячы на разнастайнасць матываў, ліній, вылучаецца асаблівай му-

Словы памяці

Ігар ЛУЧАНOK, кампазітар, народны артыст Беларусі і СССР:

— Шмат выдатных людзей, але Лера — адна. Гэта быў самы светлы і дарагі для мяне чалавек. У маім успрыманні — наогул святы. Я яе любіў, люблю і буду любіць...

Георгій ПАПЛАЎСКІ, народны мастак Беларусі:

— Вялікі боль, што не стала Валерыі — выдатнай, адухоўленай асобы. Гэта той выпадак, калі колькасць добрых слоў не можа быць лішняй. Яна заслугоўвала гэта і пры жыцці — прыгожы чалавек ва ўсіх сэнсах. На яе немагчыма было не звярнуць увагі: высакароднасць, годнасць, жыццялюбства, акрыленасць... Калі яна здымала фільм "Наталля і Георгій", я звярнуў увагу, як яна працуе, як да яе ставіцца група. Ды яе ж абагаўлялі! Сваёй яна, прасякнутая аўрай святла і дабрыні, стала і ў асяроддзі мастакоў...

Ніна МАРЧАНКА, мастацтвазнаўца, старшыня секцыі "Верасень" Беларускага саюза мастакоў:

— Тое, што стварыла ў мастацтве Валерыя Скварцова, будзе жыць і зноўку адкрывацца не адно дзесяцігоддзе. Яна была сапраўдным мастаком у сваёй справе. І сапраўдным чалавекам. Памятаю, як яна не пашкадавала ні часу, ні сродкаў, калі стварала фільм пра майго мужа, мастака Леаніда Марчанку. У яе была выдатная група, і яны знялі выдатны фільм. Усё, што было звязана з Лерай, заўсёды таленавіта і ярка...

Вольга КЛЕБАНОВІЧ, народная артыстка Беларусі:

— Яе сыход — як страта каханага, сябра, нават больш чым сваяка. Яна была сапраўднай лэдзі: стыль заўважаўся ва ўсім. Ды Валерыя — далёкая ад свецкай мішуры, не любіла прыцягваць да сябе ўвагу. Яна была не толькі вельмі таленавітай ды працавітай, але і неверагодна мужнай, чалавекам высокага духу. І не толькі ў прафесіі.

Галіна ЗЛАБЕНКА, сцэнарыст, сааўтар фільмаў:

— Лера была чалавекам глабальнага светапогляду. Любы факт разглядала з праекцыяй на час і прастору. Яна была не толькі добразычлівай да сваіх герояў, але кожны раз здзіўлялася і гарнарылася імі, жадаючы, каб тое жа самае спасціг і глядач. Да таго ж у Валерыі рэжысёрскі дар дапаўняўся музычным. Таму ў кожнай ейнай карціне — дзіўная партытура. І гэта не проста музычнае афармленне. І заўсёды ў партытуры, як і ў фільме, прысутнічае шчыmlівая нота смутку, за якой адгадваліся і іншыя ноты — сілы, гонару, волі. Самы вялікі наш боль быў з фільмам "Стуцкія паясы. Знакі лёсу": нам не далі яго зняць у адпаведнасці са сцэнарыйем. У нас не было магчымасці паехаць у Варшаву, Санкт-Пецярбург, Маскву, дзе захоўваюцца арыгіналы паясоў: усё абмежавалася Нясвіжам. А фільм мусілі пабудаваць па законах дэтэктыва. Мы як быццам шукалі знакамітыя паясы, чыталі іх арнаментыку, раскрывалі сэнс. Нічога ўстага няма ў стужцы. Але стараліся як маглі. Лера вельмі перажывала, бо хацела раскрыць лёс народа, час праз сімваліку паясоў. Нават у такой нялёгкай сітуацыі рабіла усё, каб фільм адбыўся. Гэта была яе апошняя карціна... Я ўспрымаю Леру ў вобразе Яраслаўны. Яна мела моцны характар і далікатную душу, спрабуючы дапамагчы ўсім, хто меў патрэбу... Мая душа апусцела без яе...

Людміла САЯНKOBA,

загадчык кафедры літаратурна-мастацкай крытыкі Інстытута журналістыкі БДУ, кандыдат філалогіі

Т Э К С Т

раў ("Крышталь душы"), акцёраў ("Святло і цені майго лёсу" пра Вольгу Клебановіч) ці хыхароў невялікіх гарадкоў...

Мелодыі яе фільмаў — нягучныя, а мо і не ўсім чутныя. Як не ўсе могуць убачыць ды адчуць такія важныя складнікі экраннай дзеі, як атмосфера. У фільмах Валерыі Скварцовай ёсць тая атмосфера, якая спрыяе і разуменню героя, і адчуванню часу, і счытванню глыбінных, а не паверхневых сэнсаў. У фільме "Анатоль", як музычны рэфрэн, "гучаць" кадры з лёгкім снегам, што падае на мінскія вуліцы. Атрымаўся нацюрн на фоне снегападу. Менавіта такой дакладна абранай танальнасці больш за ўсё адпавядала і танальнасць размовы пра героя. Не толькі спявак быў перад намі, але і асоба, што разважае пра творчасць, дом, сям'ю, адказнасць, любоў, сяброўства...

Валерыя ў любым героі галоўны акцэнт рабіла на яго асобасным пачатку. Так было і ў фільме пра Ігара Лучанка. У сааўтарстве са сцэнарыстам Галінай Злабенка яна так арганізавала апавед, што ўзнікае асаблівае пачуццё суперажывання. Гледачы часта на праглядзе плачуць. Напрыклад, калі бачаць Лучанка, які грае за раялем у бацькоўскай хаце тую мелодыю, што чула апошняй яго маці, паміраючы, альбо калі сын выконвае на акардэоне бацьку "Майскі вальс"...

зычнасцю. У ім ёсць нягучная, чутная сэрцам мелодыя. За кадрамі рытмаў сучаснасці ўлоўліваюцца чароўныя мелодыі Мендэльсона і Пахельбеля. Музычная партытура і тут выбудавана з асаблівай дбайнасцю, за якой адчуваўся густ, тонкасць і мера.

Калі вызначаць стыль, які ўгадваўся ў яе фільмах, то гэта, вядома ж, — класіка. Цяжка ўявіць Валерыю Скварцову ў кантэксце постмадэрнісцкай іроніі або эфектнага авангарда. Яна ніколі безаглядна не паддавалася новым павявам, была асцярожная ў стаўленні да яркіх, крыклівых форм. Часцей выбірала спакойную класічную, якая прадугледжвае гармонію ды мэтазгоднасць, выразнасць і строгаасць, спакой ды засяроджанасць, яснасць і паслядоўнасць. Гэта ў яе характары, разуменні чалавека і поглядах на свет.

Фільмы Валерыі Скварцовай можна вызначаць па-рознаму. Як чалавек культуры яна адчувала асаблівую каштоўнасць і важнасць гэтай катэгорыі. Таму і стужкі ейныя адрозніваюцца асаблівай культурнай змястоўнасцю. Іхняя значнасць будзе толькі ўзрастаць. Для тых, хто ведаў і любіў Валерыю, час узмоцніць асаблівае гучанне яе жыцця. Для тых жа, хто ўпершыню паглядзіць яе фільмы, час па-новаму адкрые іх сэнс ды унікальнасць...

Калектыў Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь глыбока смуткуе ў сувязі са смерцю выдатнага танцоўшчыка, народнага артыста Беларусі, вядучага саліста тэатра ў 1957 — 72 гг. ДАВЫДАВА Валянціна Канстанцінавіча і выказвае шчырыя спакуванні яго родным і блізкім.

Маленькая вёсачка Мядзведзья, што нападзёк ад Старых Дарог... Ягоная радзіма... А ў якасці дзвярэй яго майстэрні ў Мінску былі дзверы той самай роднай вясковай хаты, у якой ён вырас. І ўваходзячы ў майстэрню, ён браўся за тую ж самую ручку-клямку, да якой дакраналіся рукі яго бацькоў... Яшчэ я памятаю ў яго майстэрні драўляную лапату. Ён казаў, што гэтай лапатай маці саджала ў печ цеста і даставала з печы гатовы хлеб. На падаконніку стаяў і фікус з бацькоўскага дома, якому было, як ён падлічыў, столькі ж гадоў, колькі і яму, — амаль семдзясят. Усё гэта — памяць яго малой радзімы. А акно з той бацькоўскай хаты мастак аднойчы ўставіў у сцяну сваёй кватэры і праз яго глядзеў на горад, успамінаючы абпаленае вайной дзяцінства, якое імгненна скончылася ў 12-гадовага хлопчыка 22 чэрвеня 1941-га...

Іван Стасевіч, "Суровае юнацтва".

Барыс КРЭПАК

А праз пяць дзён, услед за Слуцкам, Старыя Дарогі былі акупаваны салдатамі 3-й танкавай дывізіі вермахта. Праз чатыры гады ў палаючым Берліне, на пачатку пераможнага мая 1945-га, стаўшы на плечы бывалых салдат Перамогі Мікалая Іванова і Міхаіла Бародзіна, сын палка вывёў цвёрдай рукой з пэндзлем чырвонай фарбай на сцяне рэйхстага кароткія словы: "Я — Іван Стасевіч: Старыя Дарогі — Берлін". І ніжэй — прозвішчы яго аднапалчан. Хіба можна такое забыць? І ўспамінаў...

Успамінаў гэтыя свята хвіліны не толькі ў дзень святкавання Перамогі (такіх святаў у яго жыцці было больш за пяцьдзясят), а абавязкова — і 22 чэрвеня, і ў тыя часы, калі пісаў свае палатны пра вайну, пра беларускіх партызан, пра сваіх сяброў, з якімі яму давялося прайсці са зброяй у руках не адну сотню кіламетраў па Беларусі ды Еўропе, каб дайсці да самага логва ворага і пакінуць той самы гістарычны "аўтограф" на галоўным будынку гітлераўскага гнязда...

Летась, 9 студзеня, ён мог бы адзначыць сваё 85-годдзе, але не дажыў да гэтага дня шаснаццаць гадоў... Аднак сваё жыццё, што падарыў яму лёс, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, прафесар Іван Нічыпаравіч Стасевіч пражыў дастойна, пакінуўшы нам вялікую спадчыну сваіх твораў, сярод якіх лепшымі аказаліся тыя, што былі звязаны менавіта з памяццю пра вайну. А яшчэ ён амаль сорак гадоў выкладаў у Беларускай дзяржаўным тэатральна-мастацкім інстытуце, і з-пад яго крыла выйшлі некалькі пакаленняў таленавітых маладых жывапісцаў.

...А пачыналася ўсё з таго, што летам 1941-га, пасля бою з немцамі адступаўшых савецкіх салдат, у наваколлі сваёй вёскі Ваня знайшоў у яры параненага чырвонаармейца. З вялікай цяжкасцю, ноччу, каб ніхто не заўважыў, зацягнуў яго ў пуню ды схваў у сене. Нічога не сказаў нават маці. А калі праз два дні тая ўсё ж дазналася (яна пабачыла, як Ваня ўпятайкі выносіў ежу і бінты з хаты) ды папракнула сына за тое, што ён нічога не сказаў родным, хлопец растлумачыў свой учынак проста: так прасіў баец. Тады ўжо разам з

Іван Стасевіч — сын палка. 1945 год.

■ У час адпачынку занатоўваў у малюнках партызанскія будні. Рысаванне ён любіў з ранняга дзяцінства, і ў школе ўсё — і вучні, і настаўнікі — былі ўпэўнены, што з хлопца атрымаецца добры мастак. Аднайчы яго выклікаў камандзір атрада: "Ведаю, што ты, Ваня, добра малюеш. Дык вось, падумалі мы і вырашылі: цяпер будзеш дапамагаць выпускаць баявыя лісткі, лясную партызанскую газету, перапісваць ды ілюстравать зводкі Саўінфармбюро..."

маці лячылі і хавалі Мікалая — так звалі салдата. А вось прозвішча не спыталі: не да таго было...

З першых дзён акупацыі разам з сябрамі юнак выпадкова выйшаў на мясцовых падпольшчыкаў, якія параілі яму звязацца з партызанамі, што толькі-толькі пачыналі дзейнічаць супраць ворага ў суседніх лясах Слуцчыны ды Любаншчыны. Жывы хлопчык хутка, патаемнымі ляснымі сцежкамі, выйшаў на партызан. І, пакуль жыў у роднай вёсцы, стаў выконваць дробныя даручэнні народных мсціўцаў, а таксама бацькі Нічыпара Сямёнавіча, вясковага сталяра, які, аказваецца, быў сувязным паміж падпольшчыкамі Старых Дарог ды партызанамі. Але бацьку хутка схпілі фашысты і пасля жорсткіх допытаў адправілі ў канцлагер...

А летам 1943-га чатырнаццацігадовага падлетка залічылі байцом партызанскага атрада імя Кірава брыгады № 95 імя Фрунзэ. З разведчыкамі Мікалаем Валатковічам, Аркадзем Кукліцкім, чэхамі Янакам і Ромам ён хадзіў на заданні, часам выконваючы ролю сувязнога паміж брыгадай Фрунзэ ды суседняй 20-й партызанскай брыгадай імя Варашылава, якая актыўна вяла "рэйкавую вайну". Аднайчы прынёс з таварышамі ў атрад амаль васьміміліметровы нямецкі авіяцыйны кулямёт MG-15, які знялі са збітага "Юнкерса-87"...

У час адпачынку занатоўваў у малюнках партызанскія будні. Рысаванне ён любіў з ранняга дзяцінства, і ў школе ўсё — і вучні, і настаўнікі — былі ўпэўнены, што з хлопца атрымаецца добры мастак. Аднайчы яго выклікаў камандзір атрада: "Ведаю, што ты, Ваня, добра малюеш. Дык вось, падумалі мы і вырашылі: цяпер будзеш дапамагаць выпускаць баявыя лісткі, лясную партызанскую га-

зету, перапісваць ды ілюстравать зводкі Саўінфармбюро..." "А як жа разведка, дыверсіі?" — запырачыў хлопец. Камандзір пакруціў галавой: "А гэта хіба не баявое заданне? Баявое, брат. Ды яшчэ якое! Гэта таксама добры стрэл, бо б'е без промаху!" Давялося рысавать і лістоўкі, і плакаты, і шмат яшчэ чаго, і ўсё гэта сапраўды становілася своеасаблівай моцнай зброяй у барацьбе з ворагам. І цяпер у сваёй сумцы, або "сідоры", як калісьці называлі рэчавыя мяшкі, ён насіў алоўкі, трафейныя фарбы, пэндзілікі. Бывала, ноччу ўсе спяць, а Ваня рысуе лістоўку, якую партызаны панясуць раніцай... А колькі радасці было, калі хлопчык нароўні з дарослымі прымаў прысягу каля партызанскага сцяга!.. Потым жа прыйшла страшэнная блакада. Карнікі кінулі супраць партызан танкі, артылерыю, авіяцыю. Але народныя мсціўцы выстаілі, хаця страты былі вялікія. Юны баец ацалеў, але горкая памяць аб гэтым захавалася да канца жыцця...

Першай буйной карцінай аб перажытым тады, у 1943-м, стаў дыплом "У беларускіх балотах", які Стасевіч праз пятнаццаць гадоў паспяхова абараніў у Маскоўскім мастацкім інстытуце імя Сурыкава. Кіраўніком дыплама ў Івана Нічыпаравіча быў выдатны педагог і жывапісец Дзмітрый Канстанцінавіч Мачальскі, той самы, які за

Раманенка, і астатнія героі палатна таксама маюць канкрэтныя прататыпаў...

Усе яны — дзеючыя асобы гэтага жывапіснага драматычнага "спектакля" — раскрываюцца ў вельмі складаных абставінах. Дым і туман сцелюцца над лесам, балотам. Нялёгка ісці людзям, знясіленым цяжкімі выпрабаваннямі. Аднак верыш, што партызаны пераадолеюць усе нягоды, выйдучы з блакады, прарвуць варожае акружэнне. Рух народных мсціўцаў умела перададзены па дыяганалі, у імклівай дынаміцы, і тым самым уся кампазіцыя ідэальна падпарадкавана адной мэце: паказаць згуртаванасць лясных байцоў за свабоду, іх непарыўную сувязь з роднай зямлёй. Нават малады бярэзкі, заўсёды такія гонкія, светлыя, тут нейкія вуглаватыя, суровыя: прамая сувязь стану прыроды з ваенным ліхалеццем. Колеры, асабліва зеленаватыя, свінцовыя і шэрыя, таксама актыўна працуюць на настрой трывожнага часу.

...Нарэшце надышоў доўгачаканы дзень вызвалення, дзень сустрэчы партызан з Чырвонай арміяй. Гэта адбылося 28 чэрвеня 1944-га, калі байцы 121-й стралко-

"Я — Іван Стасевіч": Старыя Дарогі — Берлін

год, у 1957-м, выпускаў і Міхаіла Савіцкага з яго дыпломнай работай "Песня. Вяртанне з поля". Палатно "У беларускіх балотах" хутка набыло вялікую папулярнасць на VI Усеаюзнай выстаўцы дыпломных работ студэнтаў мастацкіх навучальных устаноў краіны і Усеаюзнай мастацкай выстаўцы "40 гадоў ВЛКСМ", а потым і на выстаўках твораў беларускага мастацтва ў Мінску ды Бухарэсце (Румынія). А першая рэцэнзія журналіста П.Быбенкі на карціну з'явілася ў газеце "Советская культура" 1 ліпеня 1958 года. Нарыс называўся "Нараджэнне мастака". У ім гаварылася, што сама праўда вайны, суровая і мужная, крочыць разам з героямі палатна па беларускай дрыгве...

Пра сваю карціну сам аўтар сказаў так: "Для мяне самым важным было паказаць, як у надзвычай складаных абставінах вайны праяўляліся вялікая вытрымка, адзінства, згуртаванасць людзей і як жыла іх святая вера ў перамогу. Гэта было менавіта так, я нічога не прыдумаў: усё гэта я не толькі бачыў сваімі вачыма — я быў удзельнікам тых драматычных падзей... І працуючы над карцінай, яшчэ раз пабываў у тых мясцінах, дзе мы змагаліся з фашыстамі: сустракаўся там з былымі партызанамі, зрабіў дзясяткі эцюдаў ды малюнкаў. Уводзячы ў кампазіцыю шмат персанажаў, я рабіў асноўны акцэнт на іх псіхалагічнае раскрыццё, падкрэсліваю тое, што яднала гэтых герояў-змагароў. Так, прататыпам вобраза маладой жанчыны з малым на руках з'явілася былая сакратарка камсамольскай арганізацыі нашага атрада Марыя Кірзеўна

вай дывізіі 1-га Беларускага фронту ў ходзе Бабруйскай аперацыі вызвалілі ад акупантаў Старыя Дарогі. Зразумела, 15-гадовага Ваню Стасевіча вырашылі накіраваць у Сувораўскае вучылішча. А юнак заўпарціўся: "Я даў партызанскую клятву змагацца з фашыстамі да поўнага іх знішчэння, і ў ніякае вучылішча не паеду", — заявіў ён. Што рабіць? Не сілком жа адпраўляць храбрага хлопца ў тыл... Яму казалі: яшчэ раз падумаў, але перш за ўсё наведвайся дадому, даведайся, як там пачуваюцца твае родныя. Паехаў. А дома — нікога: бацька — у канцлагеры, маці, дзвюх сясцёр і браціка фашысты забралі залошнікамі. І што цяпер з імі, невядома... Канешне ж, першая думка: адпомсціць за іх! Але як, калі накіроўваюць у Сувораўскае вучылішча?..

І вось аднойчы ў вёсцы спынілася сапёрная часць, і Ваня пабачыў, як салдаты рыхталіся да ўстаноўкі дарожных паказальнікаў для армейскіх часцей, якія рухаліся праз Старадарожчыну на захад. Ваня сціпла прапанавалі сваю дапамогу. Тыя здзівіліся (што ён можа, гэты юнак?), але пэндзаль далі: паспрабуй намалюваць вось такі знак! Вельмі спадабалася салдатам, як Ваня хвацка і хутка малюе, проста як сапраўдны прафесіянал! Такі мастак ім патрэбен! І яны папрасілі камандзіра адгукнуцца на просьбу былога юнага партызана пакінуць яго ў дзеючай арміі. Урэшце рэшт было прынята адзіна слушнае рашэнне: залічыць Івана Стасевіча ў спісачны склад воінскага аўтамабільна-дарожнага палка 1-га Беларускага фронту з поўным забеспячэннем...

Працяг аповеду пра Івана Стасевіча чытайце ў наступных нумарах "К".

К

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."
■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст."
■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст."
■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."
■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."

Выстаўкі:
■ Вystаўка **слупцкіх паясоў** са збору Нацыянальнага музея ў Варшаве — да 6 красавіка.
■ Вystаўка **"Mater Dei. Іканаграфія аднаго кахання"** — да 3 мая.
■ Вystаўка жывапісу і графікі Уладзіміра Стэльмашонка **"Летапіс часу"** — да 2 сакавіка.
■ Вystаўка **"Вынаходніцтвы Да Вінчы"**.

Філіялы Нацыянальнага мастацка-га музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-й ПАЛОВЫ XIX ст."
г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."
Выстаўка:
■ **"Прарок свайго часу. Адам Міцкевіч. Ілюстрацыі і медалі"** — да 25 снежня.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ
Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Вystаўка **"Ад прадзедаў нам засталася спадчына"** — да 31 сакавіка.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 226 09 22.

Экспазіцыі:
■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў".
■ "Мастацтва ў гарадской культуры. XIX — XX стст."
Выстаўкі:
■ Вystаўка **"Музей шакаладу "Nikolya"** — да 26 красавіка.
■ Вystаўка **"Музей ёлчных цацак"** — да 8 сакавіка.
■ Вystаўка твораў Яўгена Ждана і Аляксандра Рашэтнікава **"Грані натхнення"**.
■ Вystаўка **"Мастацтва рускага мадэрна. Пошукі нацыянальнага стылю"** — да 29 сакавіка.
■ Вystаўка **"Альтэрнатыўнае фота Беларусі. Сувязь часоў..."** — да 29 сакавіка.

Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ДОМ-МУЗЕЙ ІЗ'ЕЗДА РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

Экспазіцыя:
■ "Мінск губернскі ў канцы XIX — пачатку XX стст."
■ "ІЗ'езд РСДРП у асобах".
■ "Жандарскі вышук у царскай Расіі".
■ "Гісторыя Дома-музея ІЗ'езда РСДРП".
Выстаўкі:
■ **"Вікінгі і балты: паўночная сага"** — да 12 красавіка.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 12.

■ Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Экспазіцыі:
■ "Геалогія і палеанталогія".
■ "Сезонныя змены".
■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
Выстаўка:
■ **"Экзатычны свет"** — да 20 чэрвеня.

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 9А.
Тэл.: 237 46 94.
■ Вystаўка **"Чароўныя матылькі"** — да 23 мая.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО
г. Мінск, вул. Свардлова, 4.
Тэл.: 327 10 75.

Экспазіцыя:
■ "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".
Выстаўка:
■ **"POST SCRIPTUM: першая беларуская выстаўка-фестываль аўтарскай паштоўкі"** — да 15 сакавіка.
Кінапраграмы:
■ Рэтраспектыва да 85-годдзя з дня нараджэння артысткі Лаліты Торэс **"Аргенцінскі феномен"** — з 4 да 27 сакавіка.
■ Рэтраспектыва да 105-годдзя з дня нараджэння кінарэжысёра Акіры Курасавы **"Імператар японскага кіно"** — з 5 да 29 сакавіка.
■ Рэтраспектыва ў рамках IV Мінскага Вясковага Танга Фестывалю **"Жыццё ў стылі танга 3"** — з 13 да 15 сакавіка.
■ Рэтраспектыва **"Беларуская мультанарама. 40 гадоў на экране. Частка 13"** — з 7 да 29 сакавіка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ
г. Мінск, Музычны зав., 5.
Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".

■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."
■ "Беларуская музычная культура XX стст."
■ "Тэатральная культура Беларусі XX стст."
Выстаўка:
■ Вystаўка твораў Ядзвігі Сянько **"Свята Іконы"**.

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА
г. Мінск, вул. Старавіленская, 14.
Тэл.: 286 74 03.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Вystаўка **"Беларускія маляванкі"** — да 15 сакавіка.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ
г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Вystаўка, прысвечаная **26-годдзю вываду савецкіх войскаў з Афганістана**.
■ Вystаўка дзіцячай творчасці **"Свет без вайны"**.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.
Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Вystаўка Сяргея Пыжыкава **"Роздумы і мрой"** — да 12 красавіка.
Ратуша
■ Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"
г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Вystаўка **"Партрэты князёў Радзівілаў з калекцыі князя Канстанціна Гагенлоў"** — да 16 сакавіка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыя:
■ **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
■ Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
■ Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
■ Музейна-педагагічны праект **"Крочам у школу разам з Коласам"**.
Акцыі:
■ **"Самы лепшы дзень"** (Дзень нараджэння ў музеі).

УВАГА!
ТУТ МАГЛА Б БЫЦЬ ВАША АФІША!

Звяртайцеся:
+375 17 286 07 97;
+375 17 334 57 41 (факс);
kultura@tut.by

■ Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамоўленасці).
■ Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).
Выстаўка:
■ Вystаўка **"Аб роднай мове замоўлю слова я..."** — да 20 сакавіка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ
г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыя:
■ Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэтрам.
■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
Выстаўка:
■ Вystаўка мастацкіх работ класікаў беларускага жывапісу з прыватных збораў **"Краявіды зямлі беларускай"** — да 2 сакавіка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.
Тэл.: 321 24 30.
■ Вystаўка скульптуры Уладзіміра Жбанова **"Ад мяне"** — да 31 мая.
■ Вystаўка жывапісу, графікі і фатаграфіі **"Мінск — старадаўні і малады"** — да 22 сакавіка.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА
г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:
■ **"Мінск губернскі. Шляхецкі побыт"**.
■ **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
Выстаўкі:
■ Персанальная фотавыстаўка Янака Коўзеля **"Дакрананне"** — да 29 сакавіка.
■ Вystаўка макетаў, фотаздымкаў, мультымедыя **"Гарады на грані выжывання: японскія ўрбаністычныя праекты 1960-х гадоў"** — да 29 сакавіка.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША
г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:
■ **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.

Выстаўка:
■ Вystаўка **"Gloria Patria"** — дакументы, карты, прадметы хрысціянскага культу з прыватнай калекцыі Ігара Сурмачэўскага — да верасня.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:
■ "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж".
■ Виртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.
Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыя:
■ **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры к. XIX — с. XX стст.

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА
г. Мінск, пр-т Ракасоўскага, 49.
Тэл.: 291 16 76.

Экспазіцыі:
■ **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Л.Шчамялёва"**.
Выстаўка:
■ Калектыўная міжнародная выстаўка **"Свет без межаў"** — да 27 сакавіка.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.

Выстаўка:
■ **"Доблесць і слава. Даспехі і ўзбраенне XVI — XVII стст."**

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ
г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:
■ Вystаўка **"Анджэй Струміла. Жывапіс"** — да 22 сакавіка.
■ Фотавыстаўка **"Гомельскі палац і мастацкія калекцыі Паскевічаў са збору Дзяржаўнага Эрмітажа"** — да 5 сакавіка.
■ Вystаўка **"Беларусь у Першай Сусветнай вайне"**, арганізаваная сумесна з Нацыянальным гістарычным музеем Рэспублікі Беларусь.
■ Вystаўка дагістарычных гігантаў з Санкт-пецярбургскага Музея васковых фігур **"Планета дыназаўраў"** — да 26 красавіка.
■ Вystаўка **"Таямніцы і казкі Японіі"** — да 29 сакавіка.

Экспазіцыі:
■ **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
■ **"Загадкавыя фантазіі мора"** (грот палаца).
■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
■ **"Чырвоная гасцёўня"**.
■ **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.
■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).

■ **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"** (археалагічная экспазіцыя).

Вежа палаца
Экспазіцыя:
■ **"Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы"**.
Выстаўкі:
■ **"Гісторыя ў пісьмёнах"** (факсімільныя выданні старажытнарускіх летапісаў з аддзела рэдкай кнігі Гомельскай абласной бібліятэкі імя У.І. Леніна).
■ **"Рэтра-Гомель"**.

Паўночнае крыло палаца
Экспазіцыя:
■ **"Свет звяроў Гомельшчыны"**.
Выстаўкі:
■ Куток жывых экзатычных рэптылій.

Зімовы сад
■ Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ
г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.
■ **"Музей крыміналістыкі"**.
■ Вystаўка **"Яны лёс не выбіралі"** — да 20 красавіка.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

■ Экспазіцыя **"Прырода Лідчыны"**.
Выстаўкі:
■ **"Вядзём пачатак свой ад Гедыміна..."**.
■ **"Крылы над Лідай"** — выстаўка да 100-годдзя Лідскага аэрадрома.
■ Вystаўка **"Старонкі непа-100роннай вайны"**.
■ Вystаўка **"Гукі цывілізацыі, якая заснула"**.
■ Вystаўка **"Вайны свяшчэнныя старонкі"**.
■ Вystаўка **"З мастацкім словам па жыцці"**.
■ Мемарыяльны пакой **Валянціна Таўлая**.
■ Персанальная выстаўка **Марыны Эльшэвіч**.

■ Майстар-клас **па кітайскім жывапісе** для дзяцей і дарослых — 5 сакавіка а 15-й.
■ Літаратурна-музычная вечарына **"Пралескі вясны"** — 6 сакавіка а 17-й.

ГАЛЕРЭІ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"
г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.

■ Вystаўка мастацкага тэкстылю Марыі Барысенка **"Блюз"** — да 21 сакавіка.
■ Вystаўка па выніках Міжнароднага майстар-класа іконапісу ў Навіцы (Польшча) **"Свята іконы"** — з 6 да 21 сакавіка.

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

■ **28 лютага** — Юбейны вечар да 80-годдзя народнага артыста Беларусі, кампазітара Сяргея Картэса (**"Хто я?"** (балет); **"Мядзведзь"** (опера)).
■ **1 сакавіка** — **"Чыпаліна"** (балет у 3-х дзях) К.Хачатурана. Пачатак а 12-й.
■ **1** — **"Чароўная флейта"** (опера ў 2-х дзях) В.-А. Моцарта. Пачатак а 19-й.
■ **3** — **"Аіда"** (опера ў 4-х дзях) Дж.Вердзі.
■ **4, 5** — **"Спячая прыгажуня"** (балет-феерыя ў 2-х дзях) П.Чайкоўскага.
■ **5** — **"Партрэты. Леанід Уцёсаў і Эдзіт Уцёсава"** — Музычныя вечары

ў Вялікім (Камерная зала імя Л.П. Александроўскай).
■ **6** — **Гала-канцэрт зорак Вялікага тэатра Беларусі**.
■ **7** — **Тэатр балета Барыса Эйфмана ("Радн"** (балет у 2-х дзях).

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ
г. Мінск, вул. Энгельса, 7.
Тэл./факс: 327 60 81.
■ **28 лютага, 1 сакавіка** — **"Пан Тадэвуш"** А.Міцкевіча. Пачатак у 11.30 (1) і а 19-й (28, 1).
■ **3 сакавіка** — **"Офіс"** І.Лаўзунд.
■ **4** — **"Пінская шляхта"** В.Дуніна-Марцінкевіча.
■ **6** — **"Местачковае кабарэ"**.
■ **7** — **"Ноч на Каляды"** паводле М.Гогаля. Пачатак у 11.30 і а 19-й.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.
■ **28 лютага, 1 сакавіка** — **"А мне не сорамна!"** Л.Усцінава. Пачатак а 12-й.
■ **28 лютага, 7 сакавіка** — **"Кантракт"** Ф.Вебэра. Пачатак а 19-й.
■ **1 сакавіка** — **"Адэль"** Я.Таганава. Пачатак а 19-й.
■ **2** — **"Па імені Спадар"** Я.Таганава.
■ **3** — **"Раскіданае гняздо"** Янкі Купалы.
■ **4** — **"Адамавы жарты"** С.Навуменка.
■ **5** — **"Нямое каханне"** — аўтарскі

праект Ігара Сігова.
■ **6** — **"Фінт-Круазз"** Д.Багаслаўскага, В.Красоўскага.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.
■ **1 сакавіка** — **"Прыгоды брэменскіх музыкаў"** Г.Гладкова. Пачатак у 11.30.
■ **1** — **"Містар Ікс"** І.Кальмана. Пачатак а 19-й.
■ **3** — **"Блакiтная камя"** К.Брэйтбурга.
■ **4** — **"Адночы ў Чыкага"** Дж.Стайна, Г.Мілера і інш.
■ **5** — **"Юнона"** і **"Авось"** А. Рыбнікава.
■ **6** — **"Соф'я Гальшанская"** У.Кандрусевіча.
■ **7** — **"Чароўная лямпа Аладзіна"**

М.Самойлава. Пачатак у 11.30.
■ **7** — **"Тысяча і адна ноч"** Ф.Амірава. Пачатак а 19-й.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА"
г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ **28 лютага** — **"Брэменскія музыкі"** В.Ліванава і Ю.Энціна. Пачатак аб 11-й.
■ **1, 3 сакавіка** — **"Марозка"** М.Шурывава. Пачатак а 10-й (3), аб 11-й (1) і ў 12.30 (3).
■ **4** — **"Спакуса"** А.Чэхава. Пачатак а 18-й.
■ **5** — **"Кветачка-вясёлка"** В.Катаева. Пачатак а 10-й і ў 12.30.
■ **7** — **"Папялушка, або Крыштальёвая чаравікі"** (прэм'ера) паводле Ш.Пяро. Пачатак аб 11-й.